NobonyadOnline NobonyadOnline
NobonyadOnline.ir

شنبه ۱۶ آبان ۱۴۰۵
سال اول ■ شماره ۱۷۹
۸ صفحه ■ ۱۰۰۰۰ تومان

نوبنیاد

روزنامه سراسری صبح ایران

اعتراض اززندان به سلب غیرقانونی حق نمایندگی

رسایی: سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به انتقاد حقوقدانان درباره منع بنده ازاعمال وظایف نمایندگی اعلام کرد که قانون در این زمینه ساکت است و قوه قضائیه آمادگی دارد مقدمات استفاده از امکانات لازم را فراهم کند، اما تاکنون نه تنها اقدامی در این زمینه صورت نگرفته، بلکه دسترسی بنده به امکانات مجلس نیز محدودتر شده است و از دیروز و پریروز، مدیریت مجلس دسترسی بنده را به سامانه الکترونیکی مجلس مسدود کرده است.

۳

رژه اقتدار در مسکو

سفر مهم دبیر شعام و معاون وی به روسیه در حساس‌ترین شرایط کشور، نشان‌دهنده بازگشت عقلانیت به چهارراه تدبیر کشور است

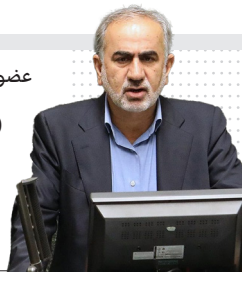
۷

تکرار یک الگوی شکست‌خورده

دکتر غیاث الدین رحمتی
کارشناس مسائل بین الملل

در حالی که وزیر امور خارجه ایران با میانجی‌گری قطر در حال مذاکره با آمریکا است، خبرگزاری آکسیوس جزئیاتی از پیشنهاد جدید ایران برای توافق را منتشر کرده است. پیش‌تر، در جریان سفر رئیس جمهور و وزیر امور خارجه به نیویورک، ایران از ارائه طرحی برای بازگشایی یک هفته‌ای تنگه هرمز خبر داده بود؛ طرحی که آمریکا با این استدلال که تنگه هرمز باز است، آن را نپذیرفت و خواستار مذاکره درباره برنامه هسته‌ای ایران شد. با تشدید اقدامات ایران برای مسدودسازی تنگه، بار دیگر این پیام به واشنگتن منتقل شد که تهران همچنان این اهرم را در اختیار دارد.

متن کامل در صفحه ۷

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با نوبنیاد:

مشکل تورم و تولید با گفتار درمانی حل نمی‌شود

۵

اعترافات به نقش ایران در شکست سنگین جمهوری‌خواهان

از سودای پیروزی در تهران تا شکست در واشنگتن

۶

اقتصادی | صفحه ۴

حذف بی‌سروصدای کالابرگ خانوارها کلید خورد!

ماجرای کالابرگ، علاوه بر عدم تسویه پول فروشگاه‌ها، با مسئله دیگری مواجه شده است: حذف بحث‌برانگیز برخی خانوارها. طبق برنامه اعلام‌شده از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اعتبار کالابرگ آبان‌ماه، دیروز (جمعه ۱۵ آبان) برای گروه نخست مشمولان که رقم پایانی کدملی آن‌ها صفر، یک و دو است، شارژ شد.

فرهنگی | صفحه ۸

مقاومت روی پرده؛ از روایت غزه تا قهرمانان تاریخ معاصر ایران

نوزدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مقاومت در شرایطی به کار خود پایان داد که گستره موضوعی آثار حاضر در آن، از جنگ غزه و زندگی کودکان فلسطینی تا دفاع مقدس، امنیت ملی و زندگی شخصیت‌های اثرگذار تاریخ معاصر ایران را دربر می‌گرفت.

خبر کوتاه

روایت جلیلی از الگوی فریب دشمن در جنگ سخت‌افزاری و نرم‌افزاری

نماینده رهبر انقلاب در شعام در ۱۶۱امین جلسه حکمت سیاسی اسلام در قرآن اظهار کرد: مواجهه با دشمن، صرفاً ایستادگی در برابر حمله نظامی و جنگ‌افزار نیست. دشمن در کنار مواضع خصمانه آشکار، با پیچیدگی و فریب عمل می‌کند؛ گاه پیام مذاکره می‌فرستد و گاه در میانه مذاکرات دست به حمله می‌زند. ازاین‌رو، مقاومت در برابر راهبرد براندازانه دشمن باید با هوشیاری و ثبات قدم همراه باشد. همان‌گونه که در برابر سخت‌افزار و جنگ‌افزار دشمن ایستادگی می‌کنیم، در برابر نرم‌افزار، فریب و شیوه‌های پیچیده او نیز نباید دچار لغزش و تسلیم شویم.

روایت معاون سیاسی دولت سیزدهم از تهدید حمله اتمی به ایران توسط اوباما

محمد جمشیدی، معاون سیاسی دولت سیزدهم در دولت شهید رئیسی، با اشاره به رویکرد دولت‌های مختلف آمریکا در قبال ایران اظهار کرد: در سال‌های گذشته برخی از دولت اوباما به‌عنوان بهترین دولت آمریکا برای ایران یاد می‌کردند، چراکه برجام را امضا کرد؛ اما همین اوباما برای نخستین‌بار در سند رسمی بازبینی وضعیت هسته‌ای آمریکا (NPR)، ایران را به حمله اتمی تهدید کرد و این موضوع در دکترین نظامی آمریکا نیز منعکس شد.

وی افزود: در همان مقطع، رهبر شهید انقلاب با اشاره به این اقدام دولت آمریکا، آن را گناهی نابخشودنی دانستند؛ چراکه آمریکا کشوری را به حمله اتمی تهدید کرده بود که عضو پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (NPT) است. تأکید ایشان بر این موضوع نیز برای آن بود که ملت ایران فراموش نکنند آمریکا چه اقداماتی علیه کشور انجام داده است.

جمشیدی با اشاره به اهداف آمریکا از طراحی و اجرای برجام تصریح کرد: هدف آمریکایی‌ها از طراحی برجام، ایجاد گشایش واقعی برای مردم ایران نبود، بلکه آنها برنامه‌ای داشتند تا به‌صورت گام‌به‌گام پیش بروند و جریان‌های همسو با آمریکا را در ساختار سیاسی و حاکمیت ایران تقویت کنند. این موضوع بعدها نیز از سوی خود آمریکایی‌ها به‌صراحت مطرح شد و همچنان در رویکرد دولت ترامپ نیز قابل مشاهده است.

نیلی: کسی حق ندارد تنگه هرمز را معامله و آزاد کند

میثم نیلی، مدیرعامل مجمع ناشران انقلاب اسلامی در صفحه شخصی خود نوشت: کسی حق ندارد تنگه هرمز را معامله و آزاد کند؛ در موضوعات هسته‌ای مذاکره کند؛ اجازه بازرسی تاسیسات هسته‌ای دهد؛ قیمت جهانی نفت را پایین بیاورد؛ پالس ضعف و تسلیم به دشمن دهد؛ حرف از توهم‌نامه اسلام‌آباد بزند؛ خون شهدا و امام شهید را پایمال کند؛ و جان امام عزیز ما را به خطر بیاندازد. اینها خیانت است. قابل توجه برخی مسؤولان کشور و برخی مشاوران کم خِردشان مردم بیدارند و شما را رصد می‌کنند.

جزئیات جلسه سه ساعته سرلشکر رضایی با پوتین

معاون دبیر شورای عالی امنیت ملی گفت: دبیر شورای عالی امنیت ملی یک ملاقات تفصیلی با جناب آقای پوتین، رئیس جمهور فدراسیون روسیه داشت که حدود ۳ ساعت طول کشید. هدف اصلی از این سفر، ارائه پیام مقام معظم رهبری به رئیس جمهور روسیه بود. در این پیام، هم مولفه‌های مد نظر جمهوری اسلامی ایران برای همکاری‌های دوجانبه مطرح شد و هم چشم‌انداز این همکاری‌ها و تعاملات ترسیم شده بود تا برای روس‌ها، موضوع همکاری با جمهوری اسلامی ایران در دوره رهبری حضرت آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای روشن‌تر شود.

گزارش «نوبنیاد» از تحول تاریخی رویکرد ولی فقیه در موضوع جهاد ابتدایی؛ از فتوای مشروط امام خمینی «ره» تا راهبرد منطقه‌ای رهبر انقلاب؛

فقه جهاد در مدار پویایی؛ فصل تازه مقاومت

جهاد ابتدایی علیه استکبار در ابعاد منطقه‌ای

رهبر انقلاب در پیام ۱۳ آبان که به مناسبت روز ملی مبارزه با استکبار جهانی بود فرمودند: اعمال مدیریّت ایران بر تنگهٔ هرمز و از بین بردن پایگاه‌های نظامی امریکا در کشورهای منطقه اگرچه عکس‌العملی به تجاوز و جنایت امریکا در جنگ تحمیلی سوّم بود، امّا در عین حال جهادی ابتدایی علیه استکبار در ابعادی منطقه‌ای نیز محسوب شده که در صورت تکرار تعدّیات، ابعاد بسیار وسیع‌تری به خود خواهد گرفت.

سید مرتضی موسوی نژاد
روزنامه‌نگار

مفهوم «جهاد ابتدایی» در فقه سیاسی شیعه، از حوزه‌ای نسبتاً منزوی و مشروط به حضور امام معصوم (ع)، به اصلی راهبردی و فعال در گفتمان انقلاب اسلامی تبدیل شده است. این تحول، نه گسستی ناگهانی، بلکه سیری تدریجی است که می‌توان رد پای آن را در آرای بنیان‌گذار انقلاب، تثبیت آن توسط امام شهید، و بسط جغرافیایی-راهبردی آن در پیام‌های رهبر انقلاب مشاهده کرد.

در اندیشه فقهی امام خمینی، جهاد ابتدایی در نگاه نخست جایگاهی مشروط دارد. ایشان در کتاب «تحریرالوسیله» و «البیع»، جهاد ابتدایی را از اختیارات ولی فقیه خارج دانسته و آن را همچنان مشروط به حضور یا اذن خاص امام معصوم (ع) می‌دانند؛ موضعی همسو با مشهور فقهای پیشین که جهاد ابتدایی را نیازمند اذن صریح معصوم می‌دانستند. در سطح راهبردی نیز جمله معروف ایشان که «ما آغازگر هیچ جنگی نخواهیم بود»، نشان‌دهنده اولویت دادن به «جهاد دفاعی» و احتیاط در گسترش مرزهای ابتدایی بود. با این حال، آنچه سیر تحول را پیچیده‌تر می‌کند، وجود دلالت‌هایی متعارض در آثار ایشان است. در «تحریرالوسیله» تصریح شده که اعلان جهاد ابتدایی از مختصات امام معصوم است و فقیه بر آن ولایت ندارد. اما در «رساله توضیح المسائل»، ایشان در پاسخ به استفتایی، حکم به جهاد ابتدایی توسط «فقیه جامع الشرایطی که متصدی ولایت امر مسلمین است» را در صورت وجود مصلحت، «بعید نیست جایز باشد، بلکه این نظر اقوی است» دانسته‌اند. این فتوا، روزنه‌ای گشود که بعدها مبنای خوانش تحول‌گرایانه از اندیشه امام قرار گرفت.

آیت‌الله جوادی آملی بر همین اساس معتقدند که امام خمینی در اواخر عمر شریف خود، دیدگاه فقهی خویش را درباره جهاد ابتدایی تغییر داده و قائل به جواز آن با اذن ولی فقیه شده‌اند. ایشان با اشاره به تفاوت اساسی امام با صاحب جواهر می‌گویند: «در جواهر سخن از جهاد ابتدایی است، اما حضرت امام سخنی از جهاد ابتدایی نیاورده‌اند» و رویکرد امام را معطوف به «بیدارکردن مردم و تبدیل جامعه مرده به جامعه زنده» می‌دانند. به باور آیت‌الله جوادی آملی، حق جنگ‌های به ظاهر تهاجمی برای مسلمانان در عصر غیبت محفوظ است، مشروط بر آنکه «اذن ولیّ فقیه جامع الشرایط» را همراه داشته باشد. ایشان هدف جهاد ابتدایی را نه تحمیل دین، بلکه «دفاع از حق حیات معنوی انسان» و «رفع موانع هدایت» می‌دانند و تأکید می‌کنند که روح این جهاد به همان جهاد دفاعی بازمی‌گردد. از منظر ایشان، آنچه در برخی دوره‌ها مانع اقدام نظامی شده، نه عدم جواز فقهی، بلکه «میزان توان مسلمانان» و مصلحت‌سنجی بوده است. بدین ترتیب، خوانش آیت‌الله جوادی آملی نقطه تلاقی دو خط فکری است: از یک سو، تغییر نظر امام در اواخر عمر را مستند به فتوا در «توضیح المسائل» می‌کند، و از سوی دیگر، مبنای نظری لازم برای بسط این مفهوم در گفتمان پس از امام را فراهم می‌آورد.

تحول بنیادین در این مفهوم، با آرای شهید آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای تثبیت شد. ایشان با استناد به دلایل فقهی، برخلاف مشهور، معتقد است جهاد ابتدایی «اختصاص به زمان پیامبر (ص) و امام معصوم (ع) ندارد» و «فقیه جامع الشرایطی که متصدی ولایت امر مسلمین است در صورت وجود مصلحت می‌تواند حکم به جهاد ابتدایی کند». این نظر، که همسو با آرای فقهایی چون آیت‌الله خویی است، اختیار جهاد ابتدایی را به طور صریح به ولی فقیه منتقل کرد. ایشان در درس خارج فقه خود (سال‌های ۶۹ تا ۷۳) این بحث را به طور مبسوطی مطرح کردند. نکته کلیدی آن است که در منظومه ایشان، جهاد ابتدایی «نه به معنای کشورگشایی و سلطه‌طلبی، بلکه به عنوان راهبردی در جهت مقابله با ائمه کفر و رفع موانع هدایت بشر تعریف می‌شود». به عبارت دیگر، این مفهوم از یک حکم منفعل و استثنایی، به ابزاری فعال برای «رفع موانع هدایت» و مقابله با نظام سلطه تبدیل شد.

در گفتمان آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای، این مفهوم از سطح یک اختیار فقهی برای ولی فقیه، به یک «راهبرد عملیاتی» در سطح منطقه‌ای ارتقا می‌یابد. در پیام منسوب به ایشان به مناسبت ۱۳ آبان، «اعمال مدیریت ایران بر تنگه هرمز و از بین بردن پایگاه‌های نظامی آمریکا در کشورهای منطقه»، علی‌رغم اینکه پاسخی به «جنگ تحمیلی سوم» خوانده شده، در عین حال «جهادی ابتدایی علیه استکبار در ابعادی منطقه‌ای» محسوب شده است. در تحلیل این پیام، بر «فعال و اختیاری» بودن جهاد ابتدایی (در مقابل جهاد دفاعی که «انفعالی و تحمیلی» است) تأکید شده و تصریح شده که این جهاد «شرایط خاص و اذن امام جامعه را لازم دارد». نکته راهبردی آن است که این جهاد می‌تواند «در عین حال عکس‌العملی باشد»، یعنی ایران ابتکار عمل را در دست می‌گیرد و «گارد هجومی» نسبت به «استکبار» پیدا می‌کند. این سیر نشان می‌دهد که «جهاد ابتدایی» از یک مسئله فقهی حاشیه‌ای و مشروط به حضور معصوم (ع) در نگاه نخست امام خمینی، به یک اختیار صریح برای ولی فقیه در اندیشه امام شهید تبدیل شد.

در گام نهایی، این مفهوم در گفتمان آیت‌الله سید مجتبی خامنه‌ای، از یک «حکم» به یک «راهبرد» ارتقا یافته است؛ راهبردی که دیگر به دفاع از مرزها محدود نیست، بلکه «دفاع از حقوق فطری ملت‌ها» و «رفع موانع هدایت بشر» را در ابعادی منطقه‌ای و فراتر از آن هدف می‌گیرد. در این میان، خوانش آیت‌الله جوادی آملی از تحول نظر امام در اواخر عمر، حلقه واسطی است که مشروعیت فقهی این گذار را فراهم می‌کند.

این تحول، بازتابی است از تبدیل «جهاد ابتدایی» از یک بحث نظری در کتب فقهی، به ابزاری برای تحلیل و جهت‌دهی به مناسبات قدرت در نظام بین‌الملل؛ هرچند باید توجه داشت که این قرائت، خوانشی از تحول اندیشه امام است و در میان پژوهشگران فقهی می‌تواند محل بحث و تدقیق بیشتر باشد.

سنگر خیابان در ایستگاه ۲۵۰؛ دشمن در محاصره اراده مردم

حضور مردم مبعوث ایران در تجمعات شبانه به ایستگاه ۲۵۰ امین شب خود رسید. دویست و پنجاه شب ایستادگی و مقاومت تاریخی که برهم زننده تمام محاسبات مادی دشمن در جریان تجاوز و تحمیل جنگ به خاک کشورمان شد. تجمعات شبانه که پس از شروع جنگ رمضان و شهادت رهبر شهید انقلاب با هدف خون‌خواهی قائد شهید و حمایت از نیروهای مسلح شکل گرفت، برخلاف قریب به اتفاق پیش‌بینی‌ها، نه سرد و کم‌رنگ شد و نه شعار خون‌خواهی را کنار گذاشت. این تجمعات مصداق وحدت در عین کثرت بود و همه سلیقه‌های مختلف را برای حمایت از استقلال و تمامیت ارضی کشور کنار هم نشاند. رهبر شهید انقلاب، حضرت آیت‌الله‌العظمی شهید سید علی خامنه‌ای، در تاریخ ۱۲ بهمن ۱۴۰۴ و پس از شکست کودتای آمریکایی-صهیونیستی و حدود یک ماه قبل از شهادتشان فرموده بودند: «به توفیق الهی، اگر چنانچه حادثه‌ای برای کشور پیش بیاید، خدای متعال این مردم را مبعوث خواهد کرد برای مقابله با حوادث، و کار را مردم تمام خواهند کرد.» پیش‌بینی‌ای که خیلی زود محقق شد و از دهم اسفندماه، تمامی میادین و خیابان‌های سراسر کشور صحنه حضور مردم وفادار و ولایت‌مدار ایران شد و اکنون بعد از ۲۵۰ شب حماسه‌آفرینی مردم، ادامه دارد. خونخواهی امام شهید و شهدای جنگ تحمیلی ۱۲ روزه و سوم، تاکید بر راهبرد علی الاصول، حفظ مدیریت تنگه هرمز، مطالبه بازگشایی صحن تعطیل مجلس، مطالبه بازنگری در دکترین هسته‌ای و خروج از ان پی تی، حمایت از وحدت ساحات جبهه مقاومت بویژه لبنان و نهایتا ایجاد قدرت برای ولی فقیه و بسط ید ایشان، از جمله مهم‌ترین محورها و نکاتی بود که در این ۲۵۰ شب مورد توجه و پیگیری مردم مبعوث ایران قرار داشت.

حجت الاسلام رسایی در گفت‌وگوی تلفنی از اوین، از مخالفت با پابند الکترونیکی و مرخصی، بلاتکلیفی درخواست اعاده دادرسی و محدودیت در انجام وظایف نمایندگی انتقاد کرد؛

اعتراض از زندان به سلب غیرقانونی حق نمایندگی

رسایی: سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به انتقاد حقوقدانان درباره منع بنده از اعمال وظایف نمایندگی اعلام کرد که قانون در این زمینه ساکت است و قوه قضائیه آمادگی دارد مقدمات استفاده از امکانات لازم را فراهم کند، اما تاکنون نه تنها اقدامی در این زمینه صورت نگرفته، بلکه دسترسی بنده به امکانات مجلس نیز محدودتر شده است و از دیروز و پریروز، مدیریت مجلس دسترسی بنده را به سامانه الکترونیکی مجلس مسدود کرده است.

امین مهاجر
روزنامه‌نگار

نماینده مردم تهران با اشاره به نمونه‌هایی از برخورد رؤسای پیشین مجلس با نمایندگان منتقد گفت: از مشروطه تاکنون، در ایران و حتی در دنیا سابقه ندارد که رئیس مجلس تا این اندازه برای زندانی کردن یک نماینده منتقد خود فشار وارد کند و پیگیر این موضوع باشد. در مجلس ششم، زمانی که آقای لقمانیان به دلیل اتهاماتی که علیه نظام اسلامی مطرح کرده بود با برخورد قضایی مواجه شد، آقای کروبی برای حفاظت از جایگاه مجلس، تهدید به استعفا کرد و به خانه رفت تا اجازه ندهد چنین اتفاقی رخ دهد.

رسایی ادامه داد: در مجلس دهم نیز آقای لاریجانی در ماجرای برخورد با آقای صادقی، با وجود اتهاماتی که وی علیه جمهوری اسلامی مطرح کرده بود، از جایگاه مجلس حمایت کرد. اما امروز متأسفانه شأن مجلس به مسئله‌ای فراموش‌شده تبدیل شده است.

وی با اشاره به اظهارات سخنگوی قوه قضائیه درباره اهمیت قانون و نه افراد، تصریح کرد: زمانی که وکلا و حقوقدانان به اشکالات پرونده و نحوه برخورد با بنده اعتراض کردند، سخنگوی قوه قضائیه در جلسه پرسش و پاسخ با رسانه‌ها اعلام کرد که در قوه قضائیه قانون مهم است، نه افراد. من این ادعا را به مردم واگذار می‌کنم و معتقدم برای بررسی صحت آن باید به نتیجه پرونده‌هایی مانند پرونده اکبر طبری و نحوه رسیدگی به پرونده‌های بزرگ و حساس نگاه کرد.

این نماینده مجلس در ادامه به پرونده وزیر راه اشاره کرد و گفت: حدود یک سال و نیم قبل، با رأی ۲۰۰ نماینده و بر اساس ماده ۲۳۴ قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، پرونده تخلفات وزیر راه طبق قانون به قوه قضائیه ارسال شد، اما تاکنون اقدامی در این زمینه صورت نگرفته است.

وی افزود: نمونه دیگر، موضوع آقای عارف است. براساس نص صریح قانون نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس، به دلیل تابعیت آلمانی فرزند ایشان، وی نباید در جایگاه حساس معاون اولی قرار می‌گرفت. وزیر اطلاعات نیز در پاسخ به سؤال بنده در کمیسیون امنیت ملی، صراحتاً اعلام کرد که فرزند آقای عارف دارای تابعیت آلمانی است و برای این انتصاب نیز مجوزی از کسی، نه رهبر شهید و نه رهبر فعلی، دریافت نشده است.

وی با بیان اینکه تاکنون مدیرمسئولی به دلیل اتهام نشر اکاذیب به حبس محکوم نشده است، گفت: حتی افرادی که علیه نظام اسلامی مطالب خلاف واقع منتشر کرده‌اند، در نهایت با جریمه نقدی مواجه شده‌اند. نماینده مردم تهران با اشاره به رویه قضایی درباره نمایندگان مجلس خاطرنشان کرد: روال قضایی این بوده است که احکام نمایندگانی که در دوران مسئولیت خود مرتکب تخلفات مالی، سیاسی یا موارد دیگر شده‌اند، پس از پایان دوره نمایندگی اجرا شود یا در مواردی به جریمه نقدی اکتفا شود و حکم حبس برای آنان در نظر گرفته نشود.

وی با اشاره به روند پیگیری‌های قضایی خود اظهار کرد: حدود ۴۵ روز است که درخواست اعاده دادرسی ارائه شده، اما پرونده هنوز بازنگشته است. در هفته نخست حضورم در زندان، مسئولان خودشان پیشنهاد کردند درخواست پابند الکترونیکی بدهم، اما اکنون با آن مخالفت کرده‌اند.

رسایی افزود: براساس رأی وحدت رویه شماره ۸۷۴ دیوان عالی کشور، افرادی که محکومیت کمتر از ۵ سال دارند، اساساً نیازی به اعزام به زندان ندارند و نظارت الکترونیکی و پابند می‌تواند جایگزین حبس شود، اما این موضوع درباره بنده اجرا نشده است.

وی همچنین با اشاره به محرومیت خود از مرخصی گفت: حدود ۴۰ روز از زندانی شدنم می‌گذرد و طبق قانون و آیین‌نامه زندان‌ها، پس از یک ماه باید امکان استفاده از مرخصی فراهم شود؛ شورای طبقه‌بندی زندان اوین که متشکل از هفت نفر از مسئولان این مجموعه است، با مرخصی بنده موافقت کرده، اما دادگاه ویژه با آن مخالفت می‌کند.

رسایی با اشاره به محدودیت ارتباطی خود با وکیل و دفترش گفت: در حال حاضر حتی نمی‌توانم بدون واسطه با وکیل یا دفترم تماس تلفنی داشته باشم و ظاهراً همه چیز به عذرخواهی وابسته شده است. بنده از عذرخواهی ابایی ندارم و قبلاً نیز این کار را انجام داده‌ام. اما درباره یادداشتی که در یک هفته‌نامه منتشر شده و نویسنده آن من نبوده‌ام، نمی‌دانم بابت چه چیزی باید عذرخواهی کنم.

این نماینده مجلس با مقایسه مسئولیت رئیس مجلس و مدیرمسئول یک نشریه گفت: وقتی مطلبی در یک نشریه منتشر می‌شود و مورد انتقاد قرار می‌گیرد، حتی اگر رئیس آن نشریه نویسنده مطلب نباشد، به دلیل مسئولیتش باید پاسخگو باشد. بنابراین رئیس مجلس نیز در قبال اتفاقاتی که در مجموعه مجلس رخ می‌دهد مسئول است و باید درباره تخلفات احتمالی توضیح دهد.

قطع دسترسی رسایی به سامانه الکترونیکی مجلس

رسایی گفت: سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به انتقاد حقوقدانان درباره منع بنده از اعمال وظایف نمایندگی اعلام کرد که قانون در این زمینه ساکت است و قوه قضائیه آمادگی دارد مقدمات استفاده از امکانات لازم را فراهم کند، اما تاکنون نه تنها اقدامی در این زمینه صورت نگرفته، بلکه دسترسی بنده به امکانات مجلس نیز محدودتر شده است و از دیروز و پریروز، مدیریت مجلس دسترسی بنده را به سامانه الکترونیکی مجلس مسدود کرده است.

خبر کوتاه

تفاوتی میان دو حزب آمریکا نیست هر دو دشمن ایران هستند

نماینده ولی فقیه در خراسان رضوی و امام جمعه مشهد با بیان اینکه نظام سلطه آمریکا دیگر مسئله دموکراسی و جمهوری‌خواهی ندارد؛ هر دو حزب شیطان و هر دو ناپاک هستند، گفت: نباید میان دو حزب آمریکایی تفاوتی در اصل دشمنی با ایران قائل شد. یک مسئله قدیمی میان ما ایرانی‌ها وجود دارد؛ «سگ زرد برادر شغال است» و این یک مسئله قطعی است که مصداق قطعی آن، امروز آمریکا، سیاسیون آمریکا و رؤسای جمهور آمریکا هستند.

بزرگترین خدمت به پزشکیان این است که تشویق شود کمتر صحبت کند

میثم ظهوریان، نماینده مردم مشهد در مجلس در واکنش به اظهارات ناامیدکننده اخیر پزشکیان درباره مقایسه ایران با دیگر کشورها در صفحه شخصی خود نوشت: بزرگترین خدمت به آقای رئیس جمهور این است که ایشان تشویق شود کمتر صحبت کند و آنجایی هم که ناچارا صحبت می‌کند سعی شود انتشار صحبت‌های ایشان کنترل شده انجام شود. بخش بد ماجرا این است که این صحبت‌های بی معنی با آرم اطلاع رسانی رییس جمهوری نیز منتشر شده‌است.

انتقاد عضو اتاق بازرگانی از اقامت خانواده مدیرعامل شستا در خارج از کشور

مجیدرضا حریری در صفحه شخصی خود نوشت: جناب میدری، وزیر محترم کار، جنابعالی قبل از وزارت و در دانشگاه در حوزه فقر تالیفاتی داشته‌اید، آیا گماشتن شخصی که میهن را مناسب زندگی خانواده خود نمی‌داند، یا خانواده‌اش ایران را مناسب زندگی نمی‌داند، به مدیریت بزرگترین بنگاهی که با سرمایه کارگران ایرانی پا گرفته را صحیح می‌دانید؟

آتش سوزی دو فروند نفتکش در تنگه هرمز

روز گذشته، روابط عمومی نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام کرد: دو فروند نفتکش متخلف یکی در محدوده شرق تنگه هرمز و دیگری در تنگه هرمز که قصد عبور از مسیر غیرمجاز را داشتند با مین برخورد کرده و در آب های تنگه هرمز متوقف گردیدند. این دو نفتکش تمامی سامانه های ناوبری و شناسایی خود را خاموش نموده و تلاش داشتند با حمایت ارتش متجاوز و تروریست امریکا از مسیر غیر مجاز تنگه هرمز خارج شوند که پس از برخورد با مین دچار آتش سوزی و متوقف گردیدند تنگه هرمز به فضل الهی و همت دریا دلان نیروی دریایی سپاه مسدود است و تا احقاق شروط هفت گانه تغییری ایجاد نخواهد شد و تلاش های نیروهای متجاوز سنتکام برای مجبور نمودن نفتکشها برای عبور از محدوده غیر مجاز و آلوده به مین به جز شکست های پیاپی و مفتضحانه چیز دیگری درپی نخواهد داشت.

شکار ششمین پهپاد شناسایی آمریکایی در آسمان قشم

روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در شامگاه پنجشنبه اعلام کرد: ششمین پهپاد شناسایی آمریکایی از نوع **170-MQM** در آسمان جزیره قشم، با اقدام سامانه‌های پیشرفته جنگ الکترونیک نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی زمین گیر شد.

مالیات حقوق‌بگیران ۵۵ درصد بیشتر شد؛ مشاغل ۱۰ درصد کمتر

آمارهای جدید سازمان امور مالیاتی نشان می‌دهد درآمدهای مالیاتی دولت در هفت ماه نخست امسال به ۱,۳۲۵ همت رسیده است. این رقم در مدت مشابه سال گذشته ۸۵۵ همت بود. مقایسه این دو رقم نشان می‌دهد درآمدهای مالیاتی دولت در هفت ماه نخست سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۵۵ درصدی داشته است. از مجموع کل درآمدهای مالیاتی دولت در هفت ماه نخست سال جاری، بالغ بر ۸۳۰ همت (معادل ۶۳ درصد) را مالیات‌های مستقیم تشکیل می‌دهد. مالیات‌های مستقیم در هفت ماه نخست سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۴۴ درصدی داشته است. همچنین، مالیات کالاها و خدمات در این مدت ۴۹۵ همت بوده که ۳۷ درصد از کل منابع مالیاتی دولت را تشکیل داده است. رشد این بخش از منابع مالیاتی نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۷۷ درصد بوده است. با توجه به رسیدن تورم نقطه‌به‌نقطه به بیش از ۸۰ درصد، می‌توان دریافت علت اصلی رشد ۷۷ درصدی مالیات بر کالاها و خدمات، ناشی از تورم عمومی و افزایش سطح قیمت‌ها بوده است. یکی از نکات مهم در آمار درآمدهای مالیاتی ۷ ماهه امسال، کاهش ۱۰ درصدی مالیات مشاغل است. کاهش منابع مالی حاصل از مالیات مشاغل، عمدتاً تحت تأثیر تصمیمات دولت برای حمایت از مشاغل در شرایط جنگی است. کاهش مالیات مشاغل در حالی رخ داده که مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی در هفت ماهه نخست سال جاری رشد ۶۷ درصدی و مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی رشد ۵۱ درصدی داشته است. تصمیمات دولت برای حمایت مالیاتی از مشاغل، باعث از دست رفتن چندده‌هزار میلیارد تومان منابع مالیاتی برای دولت شده است. به عبارت دیگر، اگر مالیات مشاغل متناسب با میانگین کل منابع مالیاتی دولت افزایش می‌یافت، ۳۰ همت درآمد مالیاتی بیشتر نصیب دولت می‌شد تا دست دولت برای اقدامات حمایتی و افزایش مبلغ کالابرگ دهک‌های پایین به مراتب بازتر باشد.

پیش‌تر، مرکز پژوهش‌های مجلس نیز از مبهم و حتی ناکارآمد بودن مشوق‌های مالیاتی در حمایت از تولید و سرمایه‌گذاری گزارش داده بود. این گزارش با بررسی سیاست‌های مالیاتی ده‌ها کشور به این نتیجه رسید که مشوق‌های مالیاتی، اگرچه می‌توانند در برخی شرایط سرمایه‌گذاری را افزایش دهند، اما در بسیاری از موارد به کاهش درآمد دولت، ایجاد رانت، فساد، تخصیص نادرست منابع و حتی بی‌عدالتی مالیاتی منجر شده‌اند.

موج خبر

حذف بی‌سروصدای کالابرگ خانوارها کلید خورد!

ماجرای کالابرگ، علاوه بر عدم تسویه پول فروشگاه‌ها، با مسئله دیگری مواجه شده است: حذف بحث‌برانگیز برخی خانوارها. طبق برنامه اعلام‌شده از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اعتبار کالابرگ آبان‌ماه، دیروز (جمعه ۱۵ آبان) برای گروه نخست مشمولان که رقم پایانی کدملی آن‌ها صفر، یک و دو است، شارژ شد. خانوارهای تحت‌پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی و همچنین نیروهای مسلح نیز در این مرحله مشمول دریافت اعتبار شده‌اند. فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت، حذف ۳۰ تا ۴۰ میلیون نفر از طرح کالابرگ را تکذیب و تأکید کرده بود: واجدان شرایط همچنان مورد حمایت قرار می‌گیرند. اما با آغاز شارژ اعتبار آبان‌ماه، برخی خانوارها از واریز نشدن اعتبار خود خبر داده‌اند. تعدادی از سرپرستان خانوار که دیروز برای خرید به فروشگاه‌های طرف قرارداد مراجعه کرده‌اند، متوجه شده‌اند اعتبار کالابرگ‌شان شارژ نشده و پس از مراجعه به سامانه استعلام کالابرگ، با پیام «شما مشمول کالابرگ از آبان‌ماه نیستید» مواجه شدند.

یعقوب اندایش، معاون رفاه و امور اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، نیز با تأیید این موضوع اعلام کرد: دولت معیارهای جدیدی را برای استطاعت‌سنجی خانوارها و افزایش اعتبارات کالابرگ تصویب کرده که به‌زودی به‌صورت رسمی اعلام می‌شود. وی افزود: این طرح حمایتی دو گروه اصلی ذی‌نفعان را دربرمی‌گیرد که شامل اقشار آسیب‌پذیر، مددجویان و افراد پشت‌نوبتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی، معلولان کم‌درآمد، زنان سرپرست خانوار فاقد عضو شاغل، و افراد فاقد مسکن، خودرو و شغل رسمی است. سقف درآمدی خانوارها زیر ۲۰ میلیون تومان برای خانوارهای ۱ تا ۳ نفره، ۲۷ میلیون تومان برای خانوار ۴ نفره، و افزایش ۷ میلیون تومانی به ازای هر عضو اضافه در خانوار تعیین شده است. اندایش گفت: فرآیند سنجش استطاعت مالی از طریق پایش مجموع درآمد، تراکنش‌های بانکی و میزان خریدهای خانوار، در کنار مالکیت خودرو و املاک انجام می‌شود.

معاون وزیر رفاه با اعلام اینکه در فاز نخست کالابرگ یک میلیون خانوار حذف می‌شود، ادامه داد: فرآیند ثبت اعتراض و درخواست تجدیدنظر برای سرپرستان خانواری که دو رقم پایانی کدملی آن‌ها ۱۰ یا ۲ است و اعتبار کالابرگ‌شان شارژ نشده، از دیروز به مدت ۱۰ روز آغاز شده است. تعیین تکلیف سایر کدهای ملی (۳ تا ۹) هنوز نهایی نشده و بازه زمانی پیگیری آنها از ۲۵ آبان به بعد خواهد بود. او با بیان اینکه تنها مرجع ثبت درخواست بررسی مجدد، سامانه حمایت» است، گفت: در صورتی که اعتراض خانوار تأیید شود، امکان بازگشت مجدد آن به فهرست مشمولان کالابرگ وجود دارد؛ در غیر این صورت، نتیجه بررسی و دلیل تأیید نشدن درخواست در سامانه اعلام می‌شود.

پرداخت پول کالابرگ به فروشگاه‌ها مشروط شد؛

دولت: پول برسد، تسویه می‌کنیم!

تأخیر دوباره در پرداخت پول فروشگاه‌های کالابرگی، این بار نیز صدای اعتراض اصناف را بلند کرده است. فروشندگان می‌گویند بیش از یک ماه است پول فروش کالاهای خود را دریافت نکرده‌اند و برخی از آن‌ها ناچار شده‌اند پذیرش کالابرگ را متوقف کنند؛ موضوعی که به سرگردانی مردم انجامیده است. روزنامه نوبنیاد نیز در شماره ۹ آبان‌ماه در گزارشی با عنوان «فروشگاه‌ها: کالابرگ نداریم!» به تأخیر در تسویه حساب با فروشندگان پرداخت و درباره آن نوشت. با این حال، ماجرا همچنان ادامه دارد و اطلاعیه شرکت فناوری اطلاعات رفاه ایرانیان (فارا) نشان می‌دهد که هنوز منابع مالی لازم برای تسویه مطالبات فروشگاه‌ها وجود ندارد.

نیما سهیلی
روزنامه‌نگار

عدم تسویه پول فروشگاه‌ها در شرایطی رخ داده است که این نخستین بار نیست فروشندگان کالابرگ با چنین وضعیتی روبه‌رو می‌شوند. اواخر تیرماه و مردادماه امسال نیز تأخیر در پرداخت مطالبات فروشگاه‌ها رخ داد و بسیاری از واحدهای صنفی از پذیرش کالابرگ خودداری کردند. در آن زمان، دولت از حل مشکل و تسویه مطالبات خبرداد، اما اکنون همان مسئله دوباره تکرار شده است؛ موضوعی که نشان‌دهنده نبود برنامه‌ریزی در دولت برای اجرای یک طرح ملی است.

محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی، سوم آبان‌ماه در نشست علنی مجلس با اشاره به وضعیت فروشگاه‌های مجری طرح کالابرگ گفت: «برخی گزارش‌های میدانی نشان می‌دهد که متأسفانه تأخیرهای گاه‌گاه در تسویه حساب مطالبات فروشگاه‌ها و واحدهای خرد توزیعی، سرمایه در گردش کسبه را، به‌خصوص در شرایط نوسانات ارزی، تحت فشار قرار داده است و انتظار مجلس این است که وزارت رفاه و بخش‌های مالی، فرایند تسویه حساب با فروشگاه‌ها را به‌صورت کاملاً منظم و قاعده‌مند تنظیم کنند تا هم معیشت مردم حمایت شود و هم زنجیره اصناف و کسبه آسیب نبیند.» این تذکر در حالی مطرح شد که پیش از آن نیز مسئولان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از تسویه مطالبات فروشندگان خبر داده بودند. سجاد سنگسری، مشاور وزیر و رئیس مرکز بازرسی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، چهارم آبان‌ماه اعلام کرد که مطالبات اصناف تا ۱۲ مهر تسویه شده است. او همچنین از بررسی اعتراض فروشندگان درباره تفاوت زمان تسویه فروشگاه‌های خرد و زنجیره‌ای خبرداد و افزود: بررسی‌های موردی نشان داده بخشی از اعتراض‌ها ناشی از اختلاف در محاسبات و حسابرسی فروشگاه‌هاست و قرار است تیمی از شرکت فارا برای بررسی گزارش‌های مربوط به تفاوت زمان پرداخت‌ها اعزام شود.

اصناف: یک ماه است پولی نگرفته‌ایم

شهاب ناصری، نایب رئیس اتاق اصناف ایران، می‌گوید: کالابرگ طرحی ملی و بزرگ بود که دولت برای حمایت از مردم اعلام کرد. این طرح تا مدتی به‌خوبی اجرا شد و باعث شد حدود ۶۰۰ هزار واحد صنفی، از فروشگاه‌های خرد تا زنجیره‌ای، در آن مشارکت کنند. اما در ادامه، طرح در تسویه حساب با فروشگاه‌ها با مشکلاتی مواجه شد. طی یکی پارچه دو ماه گذشته، پرداخت مطالبات این واحدهای صنفی با تأخیر همراه بوده و اکنون شاید بیش از یک ماه است که مطالبات آن‌ها پرداخت نشده است. در شرایط اقتصادی و جنگی حاکم بر کشور، ادامه فعالیت برای واحدهای صنفی، به‌ویژه فروشگاه‌های خرد، بسیار دشوار شده است. او ادامه داد: در حال حاضر، شاهد هستیم که بسیاری از واحدهای صنفی ما در حال انصراف از طرح کالابرگ هستند و انصراف دادن این واحدهای صنفی مویرگی که در سطح کشور در حال فعالیت هستند، در این شرایط به ضرر مردم و این واحدهای صنفی خواهد بود.

نایب رئیس اتاق اصناف افزود: بودجه‌ای که برای کالابرگ در نظر گرفته شده، حدود ۹۹۰ همت است. اگر بازه ۳۰ تا ۴۰ روزه را هم در نظر بگیریم، باید به‌طور میانگین حدود ۱۰۰ تا ۱۲۰ همت بین ۶۰۰ هزار واحد صنفی تقسیم شود که این رقم برای واحدهای صنفی خرد، عدد چشمگیری است. اما پرداخت مطالبات با تأخیر همراه بوده است؛ آن هم در شرایطی که کشور در وضعیت جنگی قرار دارد. ناصری گفت: این طرح از ابتدا پیش‌بینی شده بود، اما در حال حاضر امکان پرداخت مطالبات آن وجود ندارد. این در حالی است که واحدهای صنفی خرد حدود ۸۰ درصد و واحدهای بزرگ ۲۰ درصد پذیرندگان این طرح را تشکیل می‌دهند. مسئولیت اجرای طرح بزرگی که دولت آغاز کرده، بر عهده واحدهای صنفی افتاده است و در نهایت مردم از تبعات آن متضرر خواهند شد. با وجود مشکلات موجود در اجرای طرح کالابرگ، همچنان از افزایش اعتبار آن صحبت می‌شود؛ در حالی که پیش از هر اقدامی باید زنجیره تأمین کالا تضمین شود. اگر قرار باشد با این شرایط اعتبار کالابرگ افزایش یابد، واحدهای صنفی کشور باید سه ماه برای تسویه حساب منتظر بمانند؛ در این صورت ممکن است این واحدها دیگر حاضر به همکاری نباشند.

وعده مشروط تسویه دولت

شرکت فناوری اطلاعات رفاه ایرانیان (فارا)، مجری طرح کالابرگ، نیز در اطلاعیه‌ای درباره وضعیت مطالبات فروشگاه‌ها اعلام کرد که پرداخت مطالبات فروشگاه‌ها منوط به تأمین منابع مالی و واریز اعتبار از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط به حساب شرکت مجری طرح است. در ادامه این اطلاعیه آمده است که تسویه حساب با فروشگاه‌های طرف قرارداد در دوره جدید پس از تأمین منابع مالی و واریز اعتبار از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور و بانک مرکزی انجام خواهد شد و شرکت فارا بلافاصله پس از دریافت منابع، مطالبات تمامی فروشگاه‌ها را در سریع‌ترین زمان ممکن پرداخت می‌کند. این اطلاعیه اگرچه وعده تسویه را تکرار می‌کند، اما زمان مشخصی برای پرداخت بدهی‌ها اعلام نکرده است. به بیان دیگر، فروشندگان همچنان باید منتظر بمانند تا منابع مورد نیاز از سوی دستگاه‌های مسئول تأمین شود. پرسش اینجاست که چرا دولت برای تأمین منابع و پرداخت مطالبات فروشندگان، برنامه‌ای منظم و قابل‌پیش‌بینی ندارد؟

۳۰ میلیارد دلار درآمد نفتی در یک سال

تأکید بر کمبود منابع برای تسویه مطالبات فروشگاه‌ها در حالی مطرح می‌شود که خبرگزاری فارس نوشت: درآمد نفتی یک‌ساله منتهی به شهریورماه امسال از ۳۰ میلیارد دلار عبور کرده است. براساس این گزارش، در هفت ماه نخست ۱۴۰۵ بیش از ۱۷.۵ میلیارد دلار از محل فروش نفت وارد کشور شده است. این آمار نشان می‌دهد دولت در یک سال گذشته از محل فروش نفت درآمد داشته است. از سوی دیگر، عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، در مردادماه درباره تأخیر در تسویه مطالبات فروشگاه‌ها اعلام کرده بود که کسری منابع قبلی کالابرگ از محل دیگری تأمین خواهد شد. با کنار هم قرار دادن این اظهارات و آمار درآمد نفتی، مسئله فقط میزان درآمد دولت نیست؛ بلکه نحوه برنامه‌ریزی، تخصیص و مدیریت منابع اهمیت دارد که نشان‌دهنده ضعف برنامه‌ریزی در دولت چهاردهم است.

تکرار بدقولی در تسویه پول کالابرگ

در شبکه پذیرندگان کالابرگ، فروشگاه‌های زنجیره‌ای و واحدهای صنفی خرد شرایط مالی یکسانی ندارند. فروشگاه‌های بزرگ به دلیل برخورداری از شبکه تأمین متمرکز و سرمایه بیشتر، توان بالاتری برای تحمل تأخیرهای پرداخت دارند، اما سوپرمارکت‌ها، مرغ فروشی‌ها، قصابی‌ها و واحدهای کوچک محلی به گردش روزانه پول وابسته‌اند. حدود ۸۰ درصد خریدهای کالابرگی از فروشگاه‌های خرد و تنها ۲۰ درصد از فروشگاه‌های زنجیره‌ای انجام می‌شود. این آمار نشان می‌دهد بخش عمده بار اجرای این طرح بر دوش واحدهایی است که توان مالی محدودی دارند. یک مرغ فروشی یا قصابی برای ادامه فعالیت باید هر روز کالا خریداری کند و هزینه خرید قبلی را با عمده‌فروش تسویه نماید. وقتی کالای خود را به مشتری تحویل می‌دهد اما پول آن را دریافت نمی‌کند، نمی‌تواند دوباره کالا تأمین کند؛ طبیعی است که در چنین شرایطی، فروشنده پذیرش کالابرگ را متوقف کند. این وضعیت در شهرستان‌های کوچک و مناطقی که فروشگاه‌های زنجیره‌ای کمتری دارند، آثار بیشتری بر زندگی مردم می‌گذارد. در این مناطق، سوپرمارکت‌های محلی یکی از اصلی‌ترین مسیرهای دسترسی خانوارها به کالاهای مشمول کالابرگ هستند. اگر این فروشگاه‌ها نیز به دلیل کمبود نقدینگی از پذیرش اعتبار خودداری کنند، خانوارها با وجود داشتن اعتبار در حساب خود، امکان استفاده از آن را نخواهند داشت. دولت پیش از اعلام هر مرحله جدید کالابرگ، باید منابع موردنیاز را تأمین کند، زمان‌بندی پرداخت‌ها را مشخص سازد و به تعهدات خود در برابر اصناف پایبند بماند. نمی‌توان از یک‌سو به مردم وعده افزایش حمایت معیشتی داد و از سوی دیگر فروشنده‌ای را که کالا را تحویل داده، معطل دریافت پول خود گذاشت. تکرار این وضعیت برای بار دوم، بیش از آنکه یک اختلال مقطعی باشد، ضرورت بازنگری در برنامه‌ریزی مالی دولت را نشان می‌دهد. حمایت از سفره مردم زمانی معنا پیدا می‌کند که فروشنده نیز بتواند با اطمینان کالا تأمین کند و چرخه عرضه بدون وقفه ادامه یابد.

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با نوبنیاد:

مشکل تورم و تولید با گفتار درمانی حل نمی‌شود

تداوم سیاست‌های ارزی نادرست، افزایش هزینه تأمین مواد اولیه و عدم وجود فرماندهی شجاع در جنگ اقتصادی، فشار مضاعفی بر تولیدکنندگان و معیشت مردم وارد کرده است؛ تا جایی که تورم نقطه‌به‌نقطه تابستان در بخش صنعت به ۱۴۷.۳ درصد رسیده است. جعفر قادری، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، با انتقاد از سیاست ارزی بانک مرکزی و عملکرد دستگاه‌های اجرایی، می‌گوید: تداوم سیاست‌های اشتباه ارزی و کندی تصمیم‌گیری‌ها، نه‌تنها به رونق تولید کمکی نمی‌کند، بلکه زمینه تشدید گرانی‌ها را نیز فراهم کرده است.

هادی هدایت‌زاده
روزنامه‌نگار

تداوم گرانی‌های چند ماه اخیر که پس از اعمال سیاست ارزی نیمه دی‌ماه تشدید یافته است، سبب کوچک‌ترشدن روزافزون سفره‌ی مردم شده است. طبق آخرین گزارش مرکز آمار، تورم نقطه‌به‌نقطه‌ی تابستان در بخش صنعت به ۱۴۷.۳ درصد رسیده است؛ عددی که نشان از فشار روزافزون بر بخش تولید دارد. بخش عمده‌ای از این فشاری که تولیدکننده در حال حاضر متحمل می‌شود، به دلیل تصمیم‌ها و سیاست‌های ارزی دولت چهاردهم و بانک مرکزی است. در همین راستا، حسین صمصامی، اقتصاددان و عضو کمیسیون اقتصادی مجلس می‌گوید: «بانک مرکزی یک ماه پیش (۱۰ مهر) طی بیانیه‌ای اعلام کرد سطح فعلی نرخ ارز (بازار آزاد قاچاق) با متغیرهای بنیادین اقتصادی همخوانی ندارد و بیشتر تحت‌تأثیر فشارهای روانی و انتظارات است. حالا همان نرخ (و البته گران‌ترشده) را برای واردات بیش از ۴۵۰۰ قلم کالا در نظر گرفتند! ظاهراً بانک مرکزی برای سیاست ارزی خود هدف مشخصی ندارد، اما نتیجهٔ آن منجر به فقیرتر شدن مردم شده و خواهد شد. با سیاست یک‌بام‌ودوهوا نمی‌توان اقتصاد کشور را اداره کرد.»

همچنین برخی گرانی‌ها را حاصل گران‌فروشی و نبود نظارت عنوان می‌کنند، هرچند تخلف هم وجود دارد اما عامل اصلی گرانی‌ها افزایش هزینه تولید و انتقال آن به قیمت مصرف‌کننده است. وقتی تورم نقطه‌ای بخش صنعت در تابستان امسال به ۱۴۷ درصد رسیده، یعنی به طور متوسط هزینه تولید در تابستان ۱۴۰۵ نسبت به تابستان ۱۴۰۴ نزدیک به ۲.۵ برابر شده است. غلامرضا نوری قزلجه در پایان شهریورماه امسال گفت: «در حال حاضر گران‌فروشی در محصولات کشاورزی وجود ندارد، اما گرانی وجود دارد که بخشی از آن ناشی از اصلاحات ارزی، بخشی مربوط به قوانین تصویب‌شده و بخشی نیز ناشی از شرایط جنگ است؛ چرا که هزینه‌های حمل‌ونقل در جهان و ایران بر اثر جنگ افزایش یافته است.»

سیاست ارزی، تولید را قربانی می‌کند

جعفر قادری، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با نوبنیاد با اشاره به سیاست ارزی جدید بانک مرکزی بیان کرد: سیاست ارزی که بانک مرکزی در پیش گرفته، کاملاً اشتباه است؛ به‌گونه‌ای که صادرکننده را وادار می‌کند ارز خود را ۴۰ تا ۵۰ درصد زیر قیمت بازار به بانک مرکزی بفروشد و بانک مرکزی آن را به واردکنندگانی که مدنظر خودش است، تخصیص دهد. وی افزود: این روند رانت برای واردات ایجاد می‌کند و به جای اینکه همه تلاش کنند تا تولید رونق بگیرد، همه سعی می‌کنند واردکننده شوند و از این رانت دوطرفه و عرضه‌ی ارز تخصیصی در بازار آزاد استفاده کنند. دلیل این امر، ناکارآمدی‌هایی است که در برخی مجموعه‌های مرتبط یا افرادی که خود را منتسب به بانک مرکزی و وزارت صمت می‌دانند، وجود دارد. سیاست ارزی که سبب افزایش نرخ ارز خواهد شد و کسانی که دقیقاً از افزایش نرخ ارز بهره‌مند هستند و به وسیله‌ی افرادی که در صف واردات کالا قرار دارند، به ازای هر دلاری که برایشان تخصیص ارز می‌گیرند، مبلغی را دریافت می‌کنند که باید به این فسادها پایان داده شود.

این نماینده مجلس تأکید کرد: بانک مرکزی باید ارز حاصل از صادرات را در چرخه‌ی ارز رسمی کشور حفظ کند و از حقوق صادرکنندگان و واردکنندگان واقعی در مقابل دلالان و سودجویان دفاع کند؛ همچنین نباید اجازه داد هر کالایی وارد شود و واردات کالاهای لوکس و غیرضروری نباید انجام گیرد. ما با توجه به مدیریت ارزی باید اجازه دهیم ارزی که صادرکننده در اختیار دارد، صرفاً برای واردات کالاهای ضروری، کالاهای واسطه‌ای، مواد اولیه مورد نیاز و مواد تولیدی به کار گرفته شود تا تولید در داخل کشور فعال شده و از این حالت بلاتکلیفی خارج شود.

دولت برای رفع موانع تولید اقدام کند

قادری در ارزیابی خود از تصمیمات دولت، وزارت اقتصاد و بانک مرکزی و موضع‌گیری‌هایی که گاهی انتظارات تورمی را افزایش می‌دهد، گفت: با گفتار درمانی نمی‌توان مشکل تورم و تولید را حل کرد. دولت باید پای کار تولیدکننده بیاید و تلاش کند تا در این شرایط، کسب‌وکار تسهیل شده و موانع تولید برداشته شود. دولت باید سرعت تصمیم‌گیری‌های خود را افزایش دهد و در عین حال، نظارت و کنترل‌های خود را به جای بخش تولید، بر روی بازار ارز و سیستم توزیع متمرکز کند. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس تاکید کرد: به جای اینکه فشار به تولیدکننده وارد شود، باید فشار بیشتری بر سیستم اداری وارد شود تا در کار تولید اخلال ایجاد نکنند. با بخشی از این رانت‌خواری‌ها و رشوه‌خواری‌هایی که در نظام اداری وجود دارد باید برخورد شود و مسئولان نیز از بیان حرف‌های بی‌ربط که برای اقتصاد کشور مضر بوده و سبب ایجاد انتظارات تورمی و همچنین ناامیدی در بین مردم می‌شود، خودداری کنند.

او پیشنهاد داد: فکر می‌کنم رئیس جمهور، معاون اول یا سایر مسئولان تلاش کنند مطالب خود را از روی متن مکتوب بخوانند تا از طرح برخی مباحث که ایجاد تنش، حساسیت و انتظارات تورمی در بازار می‌کند، جلوگیری شود. آنها باید وقت خود را به جای پرداختن به موضوعات حاشیه‌ای، صرف رفع موانع کنند و به تولیدکنندگان اختیار و قدرت مانور بدهند. این نماینده مجلس با اشاره به مثال‌های مطرح‌شده از سوی مسئولان درباره صرفه‌جویی توضیح داد: اینکه آقای رئیس جمهور می‌گوید من لامپ یا گاز اتاق خودم را خاموش و قطع می‌کنم، مشکل را حل نمی‌کند، بلکه باید سیاست‌هایی اتخاذ شود که در مصرف برق و گاز صرفه‌جویی واقعی صورت گیرد، اولویت‌بندی‌ها به نفع تولید انجام شود، برای مصرف‌کنندگانی که صرفه‌جویی می‌کنند پاداش در نظر گرفته شود و با پرمصرف‌ها برخورد جدی صورت گیرد. با گفتار درمانی مشکل مرتفع نمی‌شود.

جنگ اقتصادی و تصمیم‌های معطل‌مانده

قادری در پاسخ به پرسشی درباره اینکه آیا دولت برای شرایط فعلی و جنگی کشور برنامه مشخصی دارد یا خیر، خاطرنشان کرد: دولت تلاش می‌کند، اما این تلاش‌ها کافی نیست. ما اکنون در شرایطی هستیم که سرعت انجام کارها باید بیشتر شود و احساس مسئولیت و جدیت دولت باید بسیار بیشتر از گذشته باشد؛ اما وقتی می‌بینیم که رخوت، کندی و سستی در بدنه دولت وجود دارد، انسان امید چندانی به حل مشکلات ندارد. وی تأکید کرد: فکر می‌کنم ما در دولت نیازمند مدیرانی هستیم که جرئت و جسارت تصمیم‌گیری داشته باشند، نه مدیرانی که کار امروز را به فردا بیندازند و با بهانه‌های مختلف تعلل کنند. حوصله و نیتِ خالی کافی نیست و اقدام و عمل لازم است. ما به فرماندهانی در حوزه اقتصاد نیاز داریم که جرئت و جسارت تصمیم‌گیری داشته باشند و کارها را با سرعت انجام دهند. همان‌طور که در میدان‌های نظامی، به دلیل وجود فرماندهان شجاع و غیور در مقابل حملات دشمن جنایتکار موفق بوده‌ایم و پیروزی‌ها و فتوحات بزرگی به دست آورده‌ایم، باید در جنگ اقتصادی هم با وجود فرماندهی مقتدر و شجاع، در مقابل دشمن ایستادگی و مقاومت کنیم.

تقویت پول ملی؛ راهکار مهار تورم

فاطمه مقصودی عضو کمیسیون اقتصادی مجلس می‌گوید: بهبود ارزش پول ملی، قدرت خرید مردم را افزایش و فشار گرانی را کم می‌کند؛ بنابراین تیم اقتصادی دولت باید چنین موضوع مهمی را در اولویت های برنامه کاری خود قرار دهد اما آنچه مشهود است اراده‌ای در این رابطه وجود ندارد. کشورهایی که توانستند نرخ تورم را به سطح پایدار برسانند، ابتدا به تقویت پول ملی خود پرداختند و سپس سیاست‌های انقباضی را با ثبات همراه کردند؛ بنابراین اگر بخواهیم نوسانات قیمتی را شاهد باشیم باید به سمت تقویت پول برویم و این کار نیز جز با کارشناسی های اقتصادی باید صورت بگیرد. تقویت پول ملی بدون اصلاح ساختارهای اقتصادی ممکن نیست؛ باید کسری بودجه کاهش یابد، نظام بانکی سالم‌سازی شود و وابستگی به درآمدهای نفتی کم شود تا ارزش پول ملی پایدار بماند؛ البته موضوعات مذکور زمانی محقق می شود که بانک مرکزی، سازمان برنامه و وزارت اقتصاد پای کار بیایند.

نبض اقتصاد

سقوط ۳ تریلیون دلاری بورس آمریکا؛ پایان ماه عسل سهام فناوری؟

نگرانی از آینده صنعت هوش مصنوعی و احتمال سخت‌گیری‌های نظارتی دولت‌های ایالتی، موجی از فروش را در بازارهای جهانی سهام به راه انداخت. تنها در یک روز، حدود ۳ تریلیون دلار از ارزش بازار سهام آمریکا از بین رفت و موج ریزش به بورس‌های آسیا نیز رسید. بازارهای سهام آمریکا در روز پنجشنبه با یکی از سنگین‌ترین افت‌های خود در بیش از یک سال اخیر روبه‌رو شدند؛ اتفاقی که پیش‌بینی خوش‌بینانه معامله‌گران وال‌استریت را درباره رونق دوباره بازار پس از انتخابات میان‌دوره‌ای زیر سؤال برد. شاخص نزدک با محوریت شرکت‌های فناوری به‌شدت سقوط کرد و شاخص S&P 500 نیز افتی ۴.۴ درصدی را تجربه نمود. نگرانی سرمایه‌گذاران درباره آینده سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی و احتمال وضع محدودیت‌های بیشتر برای توسعه مراکز داده، به عاملی تعیین‌کننده در این ریزش تبدیل شد.

ریشه اصلی نگرانی بازار به حجم عظیم سرمایه‌گذاری شرکت‌های فناوری در زیرساخت‌های هوش مصنوعی بازمی‌گردد. شرکت‌های بزرگ برای توسعه این صنعت، مبالغ هنگفتی را صرف ساخت مراکز داده، خرید تراشه و تأمین انرژی می‌کنند. اکنون سرمایه‌گذاران بیش از گذشته می‌پرسند: آیا درآمدهای آینده این شرکت‌ها به اندازه‌ای خواهد بود که هزینه سنگین این سرمایه‌گذاری‌ها را توجیه کند؟ پیروزی دموکرات‌ها در انتخابات نیز نگرانی تازه‌ای به این معادله اضافه کرد. برخی از نامزدهای پیروز، به‌ویژه در ایالت‌هایی مانند تگزاس و جورجیا، از ضرورت نظارت بیشتر بر ساخت مراکز داده سخن گفته‌اند. این مراکز علاوه بر مصرف گسترده برق و آب، در برخی مناطق با مخالفت جوامع محلی روبه‌رو هستند. براساس داده‌های شرکت تحقیقاتی «کلین‌ویو»، حدود ۴۰ درصد از ظرفیت مراکز داده‌ای که هنوز ساخت آن‌ها در آمریکا آغاز نشده، در ایالت‌هایی قرار دارد که فرمانداران تازه‌منتخب آن‌ها وعده توقف یا تعلیق چنین پروژه‌هایی را داده‌اند. در نتیجه، سرمایه‌گذاران با این احتمال مواجه شده‌اند که توسعه زیرساخت‌های هوش مصنوعی با محدودیت‌های بیشتری روبه‌رو شود؛ موضوعی که می‌تواند هم سرعت رشد این صنعت و هم سودآوری شرکت‌های فعال در آن را تحت‌تأثیر قرار دهد.

سرمایه‌گذاران خرد نیز برخلاف دوره‌های قبلی افت بازار، تمایل چندانی به خرید در قیمت‌های پایین‌تر نشان ندادند. براساس داده‌های شرکت «وندا ریسرچ»، این گروه تا ساعت ۳ بعدازظهر پنج‌شنبه در نیویورک، خالص ۳۳۸ میلیون دلار از سهام شرکت‌ها را فروخته بودند؛ رقمی که می‌توانست بزرگ‌ترین روز فروش آن‌ها از زمان همه‌گیری کرونا باشد. پیامدهای این اتفاق به بازار آمریکا محدود نماند. روز جمعه، شاخص نزدک حدود ۵.۵ درصد دیگر افت کرد و شاخص سهام شرکت‌های نیمه‌رسانا نیز با کاهش شدیدی روبه‌رو شد. در آسیا، شاخص «نیکی» ژاپن ۶ درصد سقوط کرد و بازارهای سهام کره جنوبی و تایوان در مقاطعی بیش از ۸ درصد پایین آمدند. شاخص سهام اروپا نیز ۱.۲ درصد کاهش یافت.

در مقابل، بخشی از سرمایه‌گذاران برای کاهش ریسک به بازار اوراق قرضه دولتی پناه بردند. بازده اوراق ۱۰ ساله خزانه‌داری آمریکا به حدود ۴.۸۴ درصد رسید. در بازار ارز نیز، دلار در برابر بسیاری از ارزهای مهم تقویت شد. هم‌زمان با ریزش سهام فناوری، نگرانی درباره ماندگاری تورم و افزایش هزینه تأمین مالی نیز بر بازارها سنگینی می‌کند. قیمت نفت با وجود افت حدود ۱۵ درصدی در طول هفته، همچنان نسبت به ابتدای سال ۶۴ درصد بالاتر است و قیمت گاز طبیعی نیز نزدیک به سه برابر سطح ابتدای سال قرار دارد. این وضعیت، در کنار افزایش قیمت مواد غذایی، نگرانی از تداوم فشارهای تورمی را زنده نگه داشته است.

این شرایط برای فدرال رزرو بسیار دشوار است، زیرا تورم همچنان بالاست، اما افزایش نرخ بهره برای مهار آن می‌تواند رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری را نیز زیر فشار قرار دهد. معامله‌گران بازار در حال حاضر احتمال افزایش دوباره نرخ بهره را در نشست دسامبر فدرال رزرو، بیش از ۸۰ درصد برآورد می‌کنند.

یادداشت

دومینوی بحران برای ترامپ

محسن پوردادفر
روزنامه‌نگار

شکست سنگین جمهوری‌خواهان در انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا، تنها آغاز روزهای دشوار دونالد ترامپ بود. در فاصله کوتاهی پس از تغییر اکثریت کنگره، بازار سهام آمریکا یکی از سنگین‌ترین ریزش‌های تاریخ خود را تجربه کرد و هم‌زمان سانتیاگو پنیا، رئیس جمهور پاراگوئه و از متحدان نزدیک ترامپ در آمریکای لاتین، ناچار به استعفا شد.

روز پنجم نوامبر، وال‌استریت شاهد سقوطی تاریخی بود. براساس آمار منتشرشده توسط وال‌استریت‌ژورنال به نقل از مؤسسه داوجونز مارکت‌دیتا، شرکت‌های حاضر در شاخص اس‌اندپی ۵۰۰ حدود ۲,۹ تریلیون دلار از ارزش بازار خود را در یک روز از دست دادند. شرکت‌های شاخص نزدک نیز با کاهش ۲,۵ تریلیون دلاری ارزش بازار مواجه شدند. هردو رقم رکورد بزرگ‌ترین کاهش یک‌روزه ارزش بازار در شاخص‌های مربوط به خود را ثبت کردند. هم‌زمان شاخص اس‌اندپی ۵۰۰ حدود ۴,۴ درصد، نزدک ۵,۵ درصد و داوجونز ۳,۴ درصد سقوط کردند. خبرگزاری رویترز گزارش داد که نگرانی سرمایه‌گذاران از احتمال سخت‌گیری دموکرات‌ها درباره توسعه زیرساخت‌های هوش مصنوعی، در کنار ارزش‌گذاری بالای شرکت‌های فناوری و فروش گسترده سهام، از عوامل اصلی این ریزش بوده است.

شدت بحران به‌اندازه‌ای بود که شاخص ترس بازار آمریکا به بالاترین سطح هشت ماه گذشته رسید. این تحولات درست پس از انتخاباتی رخ داد که در آن جمهوری‌خواهان اکثریت هردو مجلس کنگره را از دست دادند.

آنچه وضعیت را برای کاخ سفید دشوارتر می‌کند، هم‌زمانی نوسانات اقتصادی با پیامدهای جنگ علیه ایران است. افزایش قیمت انرژی و فشار بر هزینه‌های زندگی از عوامل نارضایتی رأی‌دهندگان در انتخابات اخیر بوده‌اند. آسوشیتدپرس نیز گزارش داد که بهای نفت برنت در جریان تحولات روز پنجشنبه و در سایه تداوم نگرانی‌های مربوط به جنگ ایران، ۳,۹ درصد افزایش یافته است. به این ترتیب، دولت ترامپ با مجموعه‌ای از فشارهای اقتصادی مواجه است که مدیریت آن‌ها با تغییر ترکیب کنگره دشوارتر خواهد شد.

اما خبر دیگر از آمریکای لاتین رسید. جایی که یکی از متحدان نزدیک ترامپ قدرت را از دست داد.

سانتیاگو پنیا، رئیس جمهور پاراگوئه، پس از تشدید اعتراضات مردمی و فشارهای سیاسی ناشی از فروپاشی بانک دیجیتال «اونو»، استعفای خود را اعلام کرد. این بانک که طی سال‌های گذشته به یکی از مؤسسات مالی بزرگ پاراگوئه تبدیل شده بود، حدود سه میلیون مشتری داشت. بحران ورشکستگی آن موجب مسدودشدن حساب‌ها و ناتوانی شمار گسترده‌ای از شهروندان در دسترسی به سپرده‌هایشان شد.

براساس گزارش رویترز، پنیا با اتهاماتی درباره تعارض منافع، سوءاستفاده از منابع بازنشستگی و حمایت نهادی از بانک مواجه بود. اتهاماتی که او تخلف شخصی خود را در ارتباط با آن‌ها رد کرده است. فشارها زمانی شدت گرفت که حتی شماری از اعضای حزب محافظه‌کار او نیز خواستار برکناری‌اش شدند. پنیا از متحدان سیاسی ترامپ بود. واشنگتن نیز دولت پاراگوئه را از شرکای مهم منطقه‌ای خود معرفی می‌کرد.

بین الملل

تمسخر نتانیاهو و ترامپ از سوی رئیس جمهور برزیل

لوئیس ایناسیو لولا دا سیلوا، رئیس‌جمهور برزیل، با اشاره به تحولات انتخاباتی در آمریکا و سرزمین‌های اشغالی، از شکست سیاسی متحدان دونالد ترامپ و بنیامین نتانیاهو سخن گفت و با لحنی کنایه‌آمیز، به رئیس جمهور آمریکا و نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی طعنه زد.

دا سیلوا در مصاحبه‌ای اظهار داشت: «در همان هفته‌ای که من در انتخابات ریاست‌جمهوری پیروز شدم، نتانیاهو در اسرائیل شکست خورد و به نظر می‌رسد ترامپ نیز در آمریکا در حال شکست است.»

رئیس‌جمهور برزیل در ادامه، ژائیر بولسونارو، رئیس‌جمهور پیشین این کشور و رقیب انتخاباتی خود را فردی بدشانس و شرور توصیف کرد و مدعی شد که حضور و حمایت او در آمریکا نیز به شکست ترامپ منجر شده است.

وی با اشاره به سفر بولسونارو به آمریکا گفت: «او به آمریکا آمد و ترامپ شکست خورد.»

دا سیلوا همچنین خطاب به بولسونارو با لحنی کنایه‌آمیز افزود: «حمایتی را که در آمریکا دریافت خواهی کرد، خواهی دید؛ تو برای محاکمه باید به برزیل بازگردی.»

گسترش اعترافات به نقش جنگ ایران در شکست سنگین جمهوری‌خواهان

از سودای پیروزی در تهران تا شکست در واشنگتن

دونالد ترامپ که با وعده پیروزی سریع در جنگ علیه ایران وارد میدان شده بود، اکنون با شکستی سنگین در انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا مواجه شده است. جمهوری‌خواهان در انتخابات سوم نوامبر کنترل هر دو مجلس نمایندگان و سنا را از دست دادند؛ نتیجه‌ای که حتی نزدیک‌ترین رئیس‌جمهور نیز نقش جنگ با ایران در آن را انکار نمی‌کنند. ترامپ پیش از انتخابات درباره سلامت رأی‌گیری تردیدافکنی می‌کرد، اما پس از اعلام نتایج، ناچار شد تأثیر جنگ را بپذیرد. اکنون از معاون رئیس‌جمهور تا سناتورهای جمهوری‌خواه، درباره هزینه‌های جنگی سخن می‌گویند که قرار بود ظرف چند هفته پایان یابد.

احسان میرباقری
روزنامه‌نگار

دونالد ترامپ در ماه‌های منتهی به انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا تلاش داشت تصویری از تسلط بر تحولات داخلی و خارجی ارائه دهد. او در آغاز جنگ علیه ایران از عملیاتی کوتاه‌مدت سخن می‌گفت و در گردهمایی‌های انتخاباتی نیز از هوادارانش می‌خواست پیروزی جمهوری‌خواهان را تضمین کنند. بااین حال، هرچه به سوم نوامبر نزدیک‌تر شد، نگرانی از شکست افزایش یافت. ترامپ ۲۷ اکتبر در پاسخ به این پرسش که آیا نتایج انتخابات را می‌پذیرد، پذیرش آن را مشروط به سالم‌بودن انتخابات کرد. این موضع در شرایطی اتخاذ شد که او و متحدانش بدون ارائه شواهد معتبر از تقلب گسترده سخن می‌گفتند.

اما انتخابات سوم نوامبر محاسبات کاخ سفید را به هم ریخت. دموکرات‌ها نه‌تنها اکثریت مجلس نمایندگان را به دست آوردند، بلکه کنترل سنا را نیز از جمهوری‌خواهان گرفتند. دموکرات‌ها در مجلس نمایندگان و همچنین در سنا، اکثریت این مجلس را نیز به دست آوردند. این نتیجه، دو سال پایانی ریاست جمهوری ترامپ را با محدودیت‌های جدی سیاسی و تقنینی مواجه کرده است.

مهم‌ترین تحول پس از انتخابات، تغییر لحن ترامپ درباره پیامدهای جنگ علیه ایران بود. رئیس جمهور آمریکا که پیش‌تر بر ضرورت ادامه عملیات تأکید می‌کرد، پس از اعلام نتایج در گفت‌وگو با فاکس‌نیوز پذیرفت ایران یکی از عوامل شکست جمهوری‌خواهان بوده است.

اعتراف صریح‌تر از سوی جی‌دی ونس، معاون رئیس جمهور، مطرح شد. ونس چهارم نوامبر در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «دلیل شکست ما جنگ بود.» او توضیح داد بخشی از افرادی که در انتخابات ۲۰۲۴ به ترامپ رأی داده بودند، این‌بار به دلیل نارضایتی از جنگ ایران، گرانی، مشکلات اقتصادی و روابط واشنگتن با اسرائیل به دموکرات‌ها رأی داده‌اند. این اظهارات نشان می‌دهد اختلاف درباره جنگ، دیگر صرفاً میان دو حزب نیست و به بالاترین سطوح دولت جمهوری‌خواه نیز کشیده شده است.

تد کروز، سناتور جمهوری‌خواه، حتی از تعابیر شدیدتری استفاده کرد. او نتایج انتخابات را نه یک موج معمولی به سود دموکرات‌ها، بلکه «سونامی آبی» و شکستی در ابعاد رسوایی واترگیت توصیف کرد. کروز تأکید داشت مشکل تنها کاهش مشارکت هواداران جمهوری‌خواه نبود؛ بلکه شماری از رأی‌دهندگان این حزب عملاً به نامزدهای دموکرات رأی دادند. او افزایش قیمت کالاها، تعرفه‌های تجاری و طولانی‌شدن جنگ ایران را از عوامل اصلی نارضایتی دانست.

این ارزیابی با گزارش وال‌استریت‌ژورنال درباره دلایل شکست ترامپ همخوانی دارد. این روزنامه، جنگ طولانی با ایران، افزایش قیمت سوخت و فشار بر هزینه‌های زندگی را از عوامل اصلی تغییر رفتار رأی‌دهندگان معرفی کرده است. ترامپ در حالی با وعده کنترل قیمت‌ها وارد کاخ سفید شده بود که پیامدهای اقتصادی جنگ، از بنزین و گازوئیل تا حمل‌ونقل و قیمت کالاها، به موضوعی تعیین‌کننده در انتخابات تبدیل شد.

شکست جمهوری‌خواهان حتی حامیان مالی ترامپ را نیز تحت تأثیر قرار داد. واشنگتن‌پست گزارش داد ایلان ماسک، که بیش از ۴۰۰ میلیون دلار برای حمایت از جمهوری‌خواهان هزینه کرده بود، پس از انتخابات پیام خود برای رأی‌دادن به این حزب را از حساب کاربری‌اش حذف کرد. این اقدام در حالی صورت گرفت که نامزدهای مورد حمایت او در چند رقابت مهم شکست خورده بودند.

هم‌زمان، فشار بر پیت هگست، وزیر جنگ آمریکا، افزایش یافته است. فاکس‌نیوز از تلاش نمایندگانی از هردو حزب برای استیضاح او خبر داده است. در مقابل، ترامپ اعلام کرده فعلاً قصد تغییر اعضای کابینه را ندارد. در کنگره نیز دموکرات‌هایی مانند رو خانا خواستار قطع منابع مالی عملیات نظامی علیه ایران شده‌اند. گریگوری میکس، نماینده دموکرات، نیز از برنامه خود برای ارائه قطعنامه‌های پایان جنگ در کنگره جدید خبر داده است.

واکنش‌های خارجی نیز قابل توجه است. میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی در وین، تأکید کرده که اقدام نظامی علیه ایران تأثیر چشمگیری بر تحولات داخلی آمریکا داشته است. از سوی دیگر، رویترز گزارش داده که پیروزی دموکرات‌ها می‌تواند فشار برای بازنگری در سیاست جنگی واشنگتن را افزایش دهد؛ هرچند اختیار رئیس جمهور در سیاست خارجی همچنان قابل توجه است.

نتیجه انتخابات نشان داد جنگ علیه ایران تنها در میدان نظامی هزینه ندارد و پیامدهای آن می‌تواند مستقیماً به ساختار قدرت سیاسی آمریکا منتقل شود. بااین حال، تغییر ترکیب کنگره به معنای پایان قطعی جنگ یا تغییر فوری سیاست واشنگتن نیست. برای ایران نیز مهم‌ترین مسئله آن است که تصمیمات راهبردی خود را به اختلافات داخلی آمریکا گره نزند.

کنگره از کف رفت

انتخابات سوم نوامبر محاسبات کاخ سفید را به هم ریخت. دموکرات‌ها نه‌تنها اکثریت مجلس نمایندگان را به دست آوردند، بلکه کنترل سنا را نیز از جمهوری‌خواهان گرفتند. دموکرات‌ها در مجلس نمایندگان و همچنین در سنا، اکثریت این مجلس را نیز به دست آوردند. این نتیجه، دو سال پایانی ریاست جمهوری ترامپ را با محدودیت‌های جدی سیاسی و تقنینی مواجه کرده است. همچنین مهم‌ترین تحول پس از انتخابات، تغییر لحن ترامپ درباره پیامدهای جنگ علیه ایران بود. رئیس جمهور آمریکا که پیش‌تر بر ضرورت ادامه عملیات تأکید می‌کرد، پس از اعلام نتایج در گفت‌وگو با فاکس‌نیوز پذیرفت ایران یکی از عوامل شکست جمهوری‌خواهان بوده است.

سفر مهم دبیر شعام و معاون وی به روسیه در حساس‌ترین شرایط کشور، نشان‌دهنده بازگشت عقلانیت به چهارراه تدبیر کشور است

رژه اقتدار در مسکو

سفر محسن رضایی، دبیر شورای عالی امنیت ملی، به مسکو و دیدار سه‌ساعته با ولادیمیر پوتین، در کنار مواضع علی باقری درباره ضرورت دریافت تعهدات عملی از آمریکا، فرصتی برای بررسی ویژگی‌های دیپلماسی مطلوب در جمهوری اسلامی ایران فراهم کرده است. دیپلماسی‌ای که به‌جای نمایش‌های رسانه‌ای، وعده‌های انتخاباتی و برجسته‌سازی چهره‌های سیاسی، بر پیگیری سیاست‌های کلان نظام، خطوط ترسیمی رهبر انقلاب و تأمین منافع ملی استوار باشد. در این رویکرد، مذاکره هدف نیست، توافق سند افتخار محسوب نمی‌شود و هیچ امتیازی نباید بدون محاسبه دقیق منافع کشور واگذار شود. معیار نهایی نیز دستاورد عملی است، نه تبلیغات.

محسن فرهمند
روزنامه‌نگار

دیپلماسی شرافتمندانه یعنی در نظر گرفتن منافع ملی بدون جاروجنجال و بدون چشم داشتن به فضای انتخابات. یعنی پیگیری سیاست‌های نظام و خطوط ترسیمی رهبری بدون خودسری؛ دیپلماسی بدون شوآف، بدون مشاوران کم‌سواد و منفور و بدون افرادی که به‌جای پیگیری مأموریت‌های دیپلماتیک، در رسانه‌ها جنجال آفرینی می‌کنند. دیپلماسی‌ای که هم مسئول اصلی آن فعال است و هم معاونش، اما خبری از اظهارنظرهای پی‌درپی مشاوران و حاشیه‌سازی‌های تبلیغاتی نیست.

در این تعریف، دیپلماسی باید عمل‌گرا و نتیجه‌محور باشد. وعده انتخاباتی ندهد، تصویر انتخاباتی منتشر نکند، مواضع خود را مستحکم و مقتدرانه بیان کند و به دنبال ساختن پل پیروزی برای دشمن نباشد. توافق با دشمن را سند افتخار ندانند، در برابر نامه‌های اوشتاب‌زده واکنش نشان ندهد، بدون دریافت امتیاز متقابل حاضر به امتیازدهی نباشد و از روحیه تسلیم‌آمیز فاصله بگیرد.

این‌ها شاخص‌هایی است که می‌توان عملکرد هر دستگاه دیپلماسی را با آن‌ها سنجید. شاخص‌هایی که در ارزیابی مأموریت اخیر سرلشکر محسن رضایی به مسکو و مواضع معاون وی یعنی علی باقری نیز اهمیت دارند.

سه ساعت گفت‌وگو در کرملین؛ پیگیری سیاست‌های نظام

محسن رضایی در سفر اخیر خود به روسیه با ولادیمیر پوتین در کاخ کرملین دیدار کرد. براساس توضیحات علی باقری، معاون دبیر شورای عالی امنیت ملی، این ملاقات حدود سه ساعت طول کشید و هدف اصلی آن انتقال پیام مقام معظم رهبری به رئیس جمهور روسیه بود.

در این پیام، مؤلفه‌های مورد نظر جمهوری اسلامی ایران برای همکاری‌های دوجانبه و چشم‌انداز مناسبات تهران و مسکو در دوره جدید رهبری تشریح شده بود.

نکته مهم این مأموریت، پیگیری یک دستورکار مشخص در سطح عالی نظام سیاسی کشور است. در چنین چارچوبی، مسئول دستگاه دیپلماسی امنیتی نه براساس سلیقه شخصی و نه با انگیزه کسب اعتبار انتخاباتی، بلکه در مسیر سیاست‌های تعیین‌شده حرکت می‌کند.

دیدار مستقیم با رئیس جمهور روسیه و اختصاص حدود سه ساعت به مذاکرات، از اهمیت موضوعات مطرح‌شده برای دو طرف حکایت دارد. هرچند موفقیت نهایی چنین دیداری باید براساس نتایج و توافقات اجرایی سنجیده شود.

دیپلماسی عمل‌گرا

یکی از محورهای مهم مذاکرات رضایی با پوتین، همکاری گازی میان دو کشور بود. دبیر شورای عالی امنیت ملی اعلام کرد که درباره احداث خطوط انتقال گاز روسیه به ایران گفت‌وگو شده تا کشور بتواند ضمن جبران بخشی از کمبودهای گازی، زمینه صادرات گاز روسیه به کشورهای اطراف را فراهم کند.

این موضوع نمونه‌ای از پیوند دیپلماسی با منافع اقتصادی است. ایران با وجود ذخایر عظیم گاز طبیعی، در برخی فصول با ناترازی انرژی مواجه می‌شود. در مقابل، روسیه نیز به دنبال گسترش بازارهای صادراتی خود است. در صورت دستیابی به توافقات اجرایی، همکاری دو کشور می‌تواند علاوه بر تقویت امنیت انرژی، جایگاه ایران را در تجارت منطقه‌ای گاز افزایش دهد.

موضوع دیگر، توسعه راه‌گذر بین‌المللی شمال-جنوب و تکمیل راه‌آهن رشت-آستارا است. این پروژه می‌تواند مسیر ترانزیتی مهمی میان روسیه، آسیای مرکزی، ایران و آب‌های آزاد ایجاد کند و درآمدهای جدیدی برای کشور به همراه داشته باشد.

البته مذاکرات و اقدامات مقدماتی هنوز به معنای بهره‌برداری از پروژه‌ها نیست. دیپلماسی نتیجه‌محور زمانی به موفقیت می‌رسد که وعده‌ها و تفاهم‌ها به قراردادهای اجرایی، تأمین مالی مشخص و عملیات واقعی تبدیل شوند.

پایان نمایش‌های انتخاباتی

یکی از آسیب‌هایی که در نقد دیپلماسی تبلیغاتی مطرح می‌شود، تبدیل مذاکرات خارجی به صحنه رقابت‌های سیاسی داخلی است. در چنین وضعیتی، ممکن است هر نامه، تماس تلفنی یا ملاقات دیپلماتیک به موضوعی برای تبلیغات شخصی تبدیل شود.

گاه نیز مشاورانی که مسئولیت مستقیمی در تصمیم‌گیری ندارند، با اظهارنظرهای مکرر رسانه‌ای، انتظارات عمومی را افزایش می‌دهند یا درباره موضوعات حساس مواضعی بیان می‌کنند که هزینه سیاسی ایجاد می‌کند.

دیپلماسی نباید گرفتار مشاورانی شود که به‌جای انجام مسئولیت خود با جنجال‌آفرینی، مسائل ملی را به موضوع رقابت‌های شخصی تبدیل می‌کنند و این مهم در نهاد متولی دیپلماسی در شرایط جنگ یعنی شعام دیده می‌شود.

توافق کاغذی دیگر کافی نیست

در کنار سفر رضایی، مواضع علی باقری درباره مناسبات با آمریکا نیز اهمیت دارد. معاون دبیر شورای عالی امنیت ملی تأکید کرده است که ایران برای ورود به مرحله جدیدی از دیپلماسی، به تعهدات کاغذی آمریکا اکتفا نمی‌کند و باید اقدامات عملی واشنگتن را مشاهده کند.

تجربه نقض تعهدات آمریکا نشان می‌دهد صرف دریافت یک وعده سیاسی یا امضای سند، تضمین‌کننده تأمین منافع ایران نیست. بنابراین، مذاکره‌کننده باید پیش از واگذاری هر امتیاز، درباره قابلیت اجرای تعهدات، شیوه راستی‌آزمایی و ضمانت‌های لازم اطمینان حاصل کند.

برهمین اساس، توافق با دشمن نباید به‌عنوان دستاوردی مستقل یا سند افتخار معرفی شود. ارزش توافق به منافعی است که عملاً برای کشور ایجاد می‌کند.

همچنین پاسخ دادن به نامه طرف مقابل یا آغاز مذاکره نباید به واکنشی شتاب‌زده تبدیل شود. حتی خودداری از پاسخ نیز زمانی واجد ارزش راهبردی است که براساس محاسبه منافع ملی و شرایط مذاکرات انجام شود.

نتیجه مهم‌تر از نمایش

سفر محسن رضایی به مسکو و مواضع علی باقری درباره تعهدات آمریکا، دو موضوع مرتبط در فعالیت شورای عالی امنیت ملی را برجسته کرده است. گسترش ظرفیت همکاری‌های اقتصادی و راهبردی از یک‌سو و تأکید بر ضرورت تضمین اجرای تعهدات طرف‌های خارجی از سوی دیگر.

این تحرکات زمانی می‌توانند به نمونه‌ای موفق از دیپلماسی عمل‌گرا تبدیل شوند که نتایج آن‌ها در پیشرفت پروژه‌های اقتصادی، افزایش قدرت چانه‌زنی و تقویت امنیت ملی قابل مشاهده باشد.

پایان دیپلماسی وعده‌های توخالی

معاون دبیر شورای عالی امنیت ملی تأکید کرده است که ایران برای ورود به مرحله جدیدی از دیپلماسی، به تعهدات کاغذی آمریکا اکتفا نمی‌کند و باید اقدامات عملی واشنگتن را مشاهده کند. تجربه نقض تعهدات آمریکا نشان می‌دهد صرف دریافت یک وعده سیاسی یا امضای سند، تضمین‌کننده تأمین منافع ایران نیست. بنابراین، مذاکره‌کننده باید پیش از واگذاری هر امتیاز، درباره قابلیت اجرای تعهدات، شیوه راستی‌آزمایی و ضمانت‌های لازم اطمینان حاصل کند.

یادداشت

تکرار یک الگوی شکست‌خورده

دکتر غیاث الدین رحمتی
کارشناس مسائل بین الملل

در حالی که وزیر امور خارجه ایران با میانجی‌گری قطر در حال مذاکره با آمریکا است، خبرگزاری آکسیوس جزئیاتی از پیشنهاد جدید ایران برای توافق را منتشر کرده است. پیش‌تر، در جریان سفر رئیس جمهور و وزیر امور خارجه به نیویورک، ایران از ارائه طرحی برای بازگشایی یک هفته‌ای تنگه هرمز خبر داده بود؛ طرحی که آمریکا با این استدلال که تنگه هرمز باز است، آن را نپذیرفت و خواستار مذاکره درباره برنامه هسته‌ای ایران شد. با تشدید اقدامات ایران برای مسدودسازی تنگه، بار دیگر این پیام به واشنگتن منتقل شد که تهران همچنان این اهرم را در اختیار دارد.

اندکی پیش از انتخابات کنگره آمریکا، عراقچی از پیشنهادی برای اجرای توافقات مرحله نخست در یک بازه دو روزه خبر داد، اکنون آکسیوس جزئیات این پیشنهاد را منتشر کرده است. بر اساس این گزارش، در روز نخست آمریکا محاصره دریایی ایران را لغو و بخشی از دارایی‌های بلوکه‌شده کشور را آزاد می‌کند. در مقابل ایران بازرسان آژانس را برای بازرسی از تأسیسات هسته‌ای بمباران شده دعوت خواهد کرد. در روز دوم نیز ایران تنگه هرمز را بازگشایی می‌کند و مذاکرات هسته‌ای درباره ذخایر اورانیوم با غنای بالای کشور آغاز می‌شود. اگر این جزئیات صحت داشته باشد به معنای آن است که دولت حاضر شده اهرم تنگه هرمز را در برابر لغو محاصره دریایی و آزادسازی بخشی از دارایی‌های خود واگذار کند؛ آن هم در حالی که همزمان بازرسی آژانس و مذاکره درباره ذخایر اورانیوم غنی‌شده را پذیرفته است. به عبارت دیگر دولت از خط قرمز خود برای عدم مذاکره هسته‌ای در مرحله اول کوتاه بیاید و پیشاپیش به آمریکا وعده امتیازات مشخصی را داده است.

این الگو بی‌شباهت به مذاکرات پیش از جنگ دوازده روزه، تلاش‌های بی‌حاصل برای جلوگیری از اجرای مکانیسم ماشه، مذاکرات پیش از جنگ چهل روزه و حتی تفاهم‌نامه اسلام‌آباد نیست. در همه این موارد ایران امتیازاتی را برای جلب رضایت آمریکا پیشنهاد کرد؛ گاهی در برابر وعده رفع تحریم‌ها، گاهی برای جلوگیری از اجرای مکانیسم ماشه و گاهی صرفاً برای منصرف کردن واشنگتن از حمله نظامی. نتیجه این رویکرد در تمام موارد، مطالبات بیشتر آمریکا و یا جنگ بود.

بنابراین اکنون مسئله اصلی ناتوانی دستگاه سیاست خارجی ایران در تصور و اجرای الگویی متفاوت از دیپلماسی است. در منطق حاکم بر این دستگاه، حتی در مواجهه با کشوری که با ایران وارد جنگ شده، راه حل همچنان ارائه امتیاز و جلب رضایت طرف مقابل است. این همان ذهنیتی است که در دوران برجام با شعار «هر توافقی بهتر از عدم توافق است» شناخته می‌شد؛ در حالی که طرف آمریکایی آشکارا تأکید می‌کرد توافق نکردن بهتر از پذیرش یک توافق بد است.

آمریکا مذاکره را ابزاری برای افزایش فشار، کسب امتیاز و حتی فریب برای آماده‌سازی اقدامات نظامی می‌داند، اما رویکرد دولت پزشکیان همچنان بر این فرض استوار است که با امتیاز دادن می‌توان طرف مقابل را به توافقی پایدار وادار کرد.

نوبنیاد

■ صاحب امتیاز: محسن منصوری
■ مدیرمسئول: حمیدرضا بیانی
■ تلفن: ۸۸۴۹۹۳۷۲-۰۲۱
■ کدپستی: ۱۵۹۸۹۷۵۷۱۵
■ آدرس: خ سپهبد قرنی خ شاداب پلاک ۲۲ واحد پنج
■ چاپخانه: صمیم

nobonyadonline nobonyadonline

nobonyadonline.ir

یادداشت

کانون نویسندگان؛ وقتی حرفی برای گفتن ندارید، از سانسور می‌گویید!

سعید مصباح
روزنامه‌نگار

کانون نویسندگان ایران بار دیگر با انتشار گزارشی درباره سانسور و محدودیت‌های نشر، بساط مظلوم‌نمایی و ادعاهای تکراری خود را پهن کرده است؛ تشکلی که ظاهراً تصور می‌کند با چند بیانیه سیاسی و تکرار کلیدواژه‌هایی چون سانسور و آزادی بیان می‌تواند برای خود اعتبار روشنفکری دست‌وپا کند. اما پیش از آنکه این جماعت برای فرهنگ ایران نسخه بپیچند، بد نیست یک بار هم درباره کارنامه خودشان توضیح بدهند.

گزارش اخیر کانون، آن‌طور که خودشان اعتراف کرده‌اند، حاصل تجربه‌های تعدادی از اعضای همین تشکل است؛ نه یک پژوهش ملی، پیمایشی فراگیر و نه بررسی جامعی از وضعیت نشر و ادبیات ایران. با این حال، همین داده‌های محدود را بهانه کرده‌اند تا از جانب تمام نویسندگان کشور سخن بگویند. چه کسی به این جماعت چنین نمایندگی‌ای داده است؟ مگر کانون نویسندگان ملک طلق تمام اهل قلم ایران است که هر بار چند نفر دور هم جمع می‌شوند، خود را سخنگوی جامعه ادبی کشور جا می‌زنند؟

اما پرسش مهم‌تر این است که این تشکل در تمام این سال‌ها دقیقاً چه خدمتی به ادبیات ایران کرده است؟ چند نویسنده برجسته پرورش داده؟ چند اثر ماندگار معرفی کرده؟ کدام جریان ادبی را تقویت کرده و چه سهمی در ارتقای فرهنگ کتاب‌خوانی داشته است؟ کانونی که قرار بود خانه نویسندگان باشد، امروز بیش از آنکه با آثار ادبی و دستاوردهای فرهنگی شناخته شود، با بیانیه‌های سیاسی و موضع‌گیری‌های کلیشه‌ای شناخته می‌شود.

مشکل اینجاست که برای این جماعت، ظاهراً ادبیات تا جایی اهمیت دارد که بتوان از آن نردبانی برای تسویه‌حساب سیاسی ساخت. اگر قرار بود دغدغه‌شان واقعاً اعتلای ادبیات ایران باشد، باید کارنامه‌ای از حمایت از نویسندگان جوان، معرفی آثار ارزشمند و تقویت ادبیات ملی ارائه می‌کردند؛ نه اینکه هر چند وقت یک بار گزارشی منتشر کنند و دوباره همان ادبیات فرسوده اعتراضی را نشخوار کنند. هیچ‌کس منکر ضرورت حمایت از حقوق مؤلف، آزادی قلم در چارچوب معین و رفع موانع غیرضروری در مسیر نشر نیست؛ اما چرا این مفاهیم باید به ابزار انحصاری یک تشکل خاص تبدیل شود؟ چرا کانون به جای پاسخ‌گویی درباره عملکرد خودش، همیشه در جایگاه شاکی می‌ایستد و برای دیگران حکم صادر می‌کند؟

واقعیت این است که ادعای روشنفکری با صدور بیانیه و تکرار واژه سانسور به دست نمی‌آید. کانون نویسندگان اگر حرفی برای گفتن دارد، به جای این همه جنجال، یک بار کارنامه ادبی‌اش را روی میز بگذارد. اساساً کسی می‌تواند از محدودیت و سانسور قلم گلایه کند که حرفی برای گفتن داشته باشد. کانون به جز غرولند و ناله‌کردن چه در چنته داشته که اینگونه طلب‌کار است؟ آنها به جای اینکه از توده پیشروتر باشند به گواه تاریخ و وضعیت جامعه، همیشه از اجتماع و توده عقب‌تر بوده‌اند. درواقع ادبیات ایران به تشکل‌هایی نیاز دارد که نویسنده بسازند، اثر معرفی کنند و چیزی به فرهنگ این سرزمین اضافه کنند؛ نه جماعتی که وقتی چیزی برای عرضه ندارند، از سانسور به‌عنوان سپر فرار از پاسخ‌گویی استفاده می‌کنند.

نوزدهمین جشنواره فیلم مقاومت با تأکید بر سینمای روایتگر ایستادگی به کار خود پایان داد

مقاومت روی پرده؛ از روایت غزه تا قهرمانان تاریخ معاصر ایران

نوزدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مقاومت در شرایطی به کار خود پایان داد که گستره موضوعی آثار حاضر در آن، از جنگ غزه و زندگی کودکان فلسطینی تا دفاع مقدس، امنیت ملی و زندگی شخصیت‌های اثرگذار تاریخ معاصر ایران را دربر می‌گرفت. این دوره از جشنواره با دریافت بیش از هزار و ۹۰۰ اثر از حدود ۱۰۰ کشور، بار دیگر ظرفیت جهانی موضوع مقاومت را به نمایش گذاشت. در بخش سینمای ایران، «دشت سوزان» به کارگردانی مجید اسماعیلی مهم‌ترین جایزه جشنواره را به دست آورد و «سرزمین فرشته‌ها» ساخته بابک خواجه‌پاشا نیز جایزه ویژه هیئت داوران را دریافت کرد. در کنار این آثار، فیلم‌هایی با موضوع زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی و فرماندهان دفاع مقدس، پویانمایی‌های کودک و نوجوان و آثار مستند مرتبط با فلسطین، تصویری متنوع از مفهوم مقاومت ارائه کردند.

وحید ناظری
روزنامه‌نگار

یکی از نکات قابل توجه در ترکیب آثار برگزیده نوزدهمین جشنواره فیلم مقاومت، حضور پررنگ روایت‌های خانوادگی و انسانی در کنار موضوعات مستقیم جنگ و دفاع است. «دشت سوزان» که جایزه بهترین فیلم و بهترین کارگردانی را به خود اختصاص داد، نمونه‌ای از این رویکرد است. این فیلم به کارگردانی مجید اسماعیلی، درامی خانوادگی درباره پدری است که برای حفظ خانواده و فرزندانش حاضر به انجام هر کاری می‌شود. انتخاب این اثر نشان می‌دهد که سینمای مقاومت لزوماً نباید در میدان نبرد و روایت عملیات نظامی متوقف بماند و می‌تواند ایستادگی و مفهوم مقاومت را در مناسبات خانوادگی و مسئولیت‌پذیری انسان‌ها نیز جست‌وجو کند.

در سوی دیگر، «سرزمین فرشته‌ها» ساخته بابک خواجه‌پاشا قرار دارد که با محوریت زندگی کودکان غزه و رنج انسانی ناشی از جنگ ساخته شده است. این فیلم با تمرکز بر زنی که در میانه ویرانی‌ها برای حفظ زندگی تلاش می‌کند، روایتی انسانی از مقاومت مردم فلسطین ارائه می‌دهد. دریافت جایزه ویژه هیئت داوران و جوایز فنی در رشته تدوین و طراحی صحنه، جایگاه این اثر را در میان فیلم‌های شاخص جشنواره تثبیت کرد.

«جانشین» نیز با موضوع زندگی شهید حسین املاکی و نقش او در طراحی و اجرای عملیات نصر ۴، به سراغ یکی از فرماندهان کمتر روایت‌شده دفاع مقدس رفته است. این فیلم که جایزه ویژه دبیر جشنواره را دریافت کرد، در رشته جلوه‌های ویژه میدانی و بصری نیز مورد توجه قرار گرفت. «کوچ» به کارگردانی محمد اسفندیاری، با پرداختن به زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی، از زاویه‌ای متفاوت به مفهوم قهرمان‌پروری می‌پردازد.

در میان دیگر آثار، «قمارباز» نخستین فیلم بلند محسن بهاری، با موضوع حمله سایبری به یکی از بانک‌های کشور در جریان جنگ دوازده‌روزه، به تقابل امنیتی و جنگ پنهان در فضای سایبری می‌پردازد. این فیلم جایزه بهترین کارگردانی اول را به دست آورد. همچنین «پل» ساخته محمد عسگری، با روایت جست‌وجوی نوجوانی برای یافتن برادر رزمنده‌اش در جریان عملیات خیبر، به تجربه‌های انسانی و عاطفی پشت جبهه جنگ توجه دارد.

در بخش پویانمایی نیز «سفینه نجات» ساخته هادی محمدیان، داستان ماجراجویی پسری به نام هانی را روایت می‌کند که برای نجات ساکنان سیاره‌ای دوردست وارد مأموریتی ناخواسته می‌شود. این اثر جایزه بهترین فیلم و کارگردانی پویانمایی بلند را دریافت کرد.

در بخش بین‌الملل نیز انتخاب مستند «شوریدگی» درباره جراح فلسطینی غسان ابوسِتّه و تجربه مواجهه او با مجروحان جنگ غزه و مستند کوتاه «ارتعاشاتی از غزه» درباره کودکان ناشنوای این منطقه، نشان داد که مسئله فلسطین همچنان یکی از محورهای اصلی سینمای مقاومت در سطح جهانی است.

براساس اعلام دبیر جشنواره، بیش از ۱۹۰۰ اثر از حدود ۱۰۰ کشور به دبیرخانه رسیده است. همچنین نمایش آثار در بیش از ۲۰ استان و استفاده از میادین و فرهنگسراها برای اکران، تلاش دیگری برای خروج جشنواره از محدوده سالن‌های تخصصی سینما بود. با این حال، مهم‌ترین آزمون پیش روی این رویداد، تبدیل ظرفیت موضوعی و گستردگی آثار به جریان مستمر تولید فیلم‌هایی است که بتوانند روایت مقاومت را با زبان حرفه‌ای سینما و برای مخاطبان گسترده بازآفرینی کنند.

یادداشت

نیت خوب خانم کارگردان

مسعود حنیفی
روزنامه‌نگار

انسیه شاه‌حسینی، کارگردان سینما، اخیراً با حضور در گلزار شهدای دانش‌آموز مدرسه شجره طیبه میناب، از عزم خود برای ساخت فیلمی پیرامون این نوجوانان پرده برداشت. هدف او زنده نگه داشتن یاد این بچه‌های مظلوم و روایتگری قصه زندگی آنان است.

نیت این هنرمند قطعاً قابل ستایش و احترام است، چون ایشان همواره تلاش کرده‌اند دور از حاشیه‌ها، مدگرایی و ژست‌های رایج در سینمای ایران، مسیر خود را طی کنند و بر ارزش‌های انقلابی پایبند بمانند. با وجود این، نگاهی به کارنامه سینمایی ایشان نشان می‌دهد تقریباً هیچ‌یک از آثارش، به جز فیلم شب بخیر فرمانده، نتوانسته‌اند مخاطب چندانی را به سالن‌های سینما بکشانند. این آثار اغلب با نقدهای منفی و فروش بسیار پایین روبه‌رو شده‌اند.

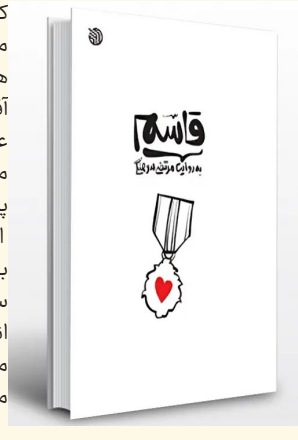
البته کاهش مخاطب سینما در ایران دلایل متعددی دارد و متغیرهای مختلفی در اکوسیستم فرهنگی کشور دخیل هستند، اما در مورد آثار این کارگردان خاص، نمی‌توان صرفاً انگشت اتهام را به سمت شرایط عمومی بازار گرفت. ضعف‌های ساختاری و روایی در فیلم‌های خانم شاه‌حسینی کاملاً مشهود است و مخاطب امروز به‌راحتی می‌تواند فاصله میان یک دغدغه مقدس و یک اثر هنری استاندارد را تشخیص دهد. مخاطب امروز دیگر با شعارهای توخالی قانع نمی‌شود و دنبال قصه‌های باورپذیر می‌گردد.

در سوی دیگر میدان، هالیوود با سرمایه‌گذاری کلان و استفاده از کارگردانان شناخته‌شده‌ای نظیر مایکل بی، در حال آماده‌سازی پروژه‌ای بزرگ برای روایت جنگ رمضان مابین سپاه اسلام و شیاطین اپستینی است. ما در این سو اما اهمیت چندانی برای روایت هنری و استاندارد جنگ رمضان قائل نیستیم. متأسفانه گاهی برای از سرباز کردن و رفع تکلیف، سوژه‌های ناب را تلف می‌کنیم.

پرداختن به موضوعات ارزشمند بدون تسلط بر ابزار هنر، نه‌تنها کمکی به انتقال پیام نمی‌کند، بلکه باعث هدررفتن گنجینه‌های ملی می‌شود. سینمای دفاع مقدس نیازمند نگاهی تازه، دراماتورژی قوی و فرم‌های جذاب است تا بتواند در رقابت جهانی حرفی برای گفتن داشته باشد. انسیه شاه‌حسینی انسانی بسیار محترم و دلسوز است، اما سینما تنها به داشتن دغدغه‌های درست و نیت‌های پاک نیاز ندارد. هنرمند باید بیش از پیش حواسش به اصول فیلم‌سازی، درام‌نویسی و تکنیک‌های سینمایی باشد. بسنده کردن به یک موضوع جذاب یا مقدس، هرگز ضامن موفقیت یک اثر سینمایی نخواهد بود.

انتظار می‌رود پیش از آغاز هر پروژه جدیدی، تمرکز اصلی بر ارتقای کیفیت هنری، پرهیز از شعارزدگی و جلب اعتماد مخاطب امروز معطوف شود تا یاد آن عزیزان به بهترین شکل ممکن گرامی داشته شود و آبروی سینمای انقلاب نیز حفظ گردد.

کتاب «قاسم» به چاپ پانزدهم رسید

کتاب «قاسم» نوشته مرتضی سرهنگی، با همکاری محمدعلی آقامیرزایی و محبوبه عزیزی، پس از استقبال مخاطبان به چاپ پانزدهم رسید.

این اثر که در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران سال ۱۴۰۴ از سوی انتشارات خط مقدم منتشر شد، روایتی مستند از زندگی و زمانه سردار شهید حاج قاسم سلیمانی است که زندگی او را از زبان خودش بازگو می‌کند. کتاب در ۲۸ فصل تدوین شده و از دوران کودکی سلیمانی در روستای قنات‌ملک و سال‌های نوجوانی و مهاجرت به کرمان آغاز می‌شود. روایت سپس به حضور او در جریان انقلاب اسلامی، هشت سال دفاع مقدس و سال‌های فعالیت در جبهه مقاومت در مناطقی همچون نجف، بیروت، دمشق و تدمر می‌پردازد و سرانجام به شهادت او در فرودگاه بغداد می‌رسد. نویسندگان برای تدوین این اثر از اسناد مکتوب، مصاحبه‌ها، سخنرانی‌ها و گفت‌وگوهای میدانی با نزدیکان شهید سلیمانی بهره برده‌اند. رسیدن این کتاب به چاپ پانزدهم، نشان‌دهنده تداوم استقبال مخاطبان از روایت‌های مستند درباره زندگی و شخصیت یکی از فرماندهان برجسته تاریخ معاصر ایران است.